

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

**KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ
KOMİSYONU**

**KIRSAL ALANDA KADININ
GÜÇLENDİRİLMESİ VE KIRSALDA KADIN
GİRİŞİMCİLİĞİNİN DESTEKLENMESİ
KONULU ALT KOMİSYON TUTANAKLARI**

Tarih: 05 Mayıs 2016 Perşembe

5 Mayıs 2016 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.10
BAŞKAN: Emine YAVUZ GÖZGEÇ (Bursa)

BAŞKAN – Sayın üyelerimiz, Kırsal Alanda Kadının Güçlendirilmesi ve Kırsalda Kadın Girişimciliği Alt Komisyonunun 6’ncı toplantısını yapıyoruz.

Biz ilk toplantımızda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkililerinden kırsalda kadının güçlendirilmesi, 2012-2016 Eylem Planı hakkında bilgi aldık. Daha sonra, SODES’ler ve ÇATOM’lar hakkında bilgi sunumu yapıldı. Özellikle sahada çalışan akademisyenlerimiz Profesör Doktor Bülent Gülçubuk ve Yardımcı Doçent Dilek Eroğlu’ndan kırsalda kadınların girişimciliğe bakışları, zorlukları, başarıları ve başarısız olma nedenleri, çözüm önerileri hakkında sunumlarını aldık. Daha sonra, Millî Eğitim Bakanlığının Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün özellikle kadınların eğitimi konusunda yapılan çalışmalarla ilgili sunumları oldu.

Bugünkü toplantımızda Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığını dinleyeceğiz. Kalkınma Bakanlığında İktisadi Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü ve Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğünden temsilcilerimiz var. Gümrük ve Ticaret Bakanlığında Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünün temsilcileri bizimle. Her iki kurumun da kırsal alanda kadının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar hakkında sunumları olacak.

Öncelikle kimler yapacak acaba sunumları?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI TAMER METİN – Damla Hanım’la beraber yapacağız sunumu.

BAŞKAN - Buyurun.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI TAMER METİN – Herkesi saygıyla selamlıyorum. Kalkınma Bakanlığında planlama uzmanı olarak çalışıyorum. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü Yerel ve Kırsal Kalkınma Dairesinde mesai yapıyoruz arkadaşlarımızla beraber.

Bugün Damla Hanım’la beraber ortak bir sunumumuz olacak. Benimki daha çok daha kısa olan kısmı sunumun ve sunumumuzun içeriğinde Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisiyle bu stratejinin yerelde bir manada uygulama kurumları olan kalkınma ajanslarının faaliyetlerine ilişkin kısa bilgiler sunacağız size. İlave sorularınız olursa elimizden geldiğince cevaplamaya çalışacağız.

Malumunuz, kadın konusu yatay bir konu; birçok politika alanını, birçok konuyu kesen bir konu. Bu anlamda kırsal kalkınma politikalarına da konu olmuş bir başlık bir manada. Bizim kırsala ilişkin en temel politika dokümanımız Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi. Kalkınma planından sonra veya kalkınma planının aynı 2014-2018 yıllarını kapsayan dönemine ilişkin kırsala ilişkin bütün politikalarımızı içeren, kırsal politikalara yön veren temel politika dokümanımız. Bu politika dokümanında temel amacımız, kırsal kalkınma politikasının kırsal kesimdeki asgari yaşam kalitesinin ülke ortalamasına ulaştırılması ve kırsalda yaşayanların kendi yörelerinde her türlü yaşam standartlarının yükseltilmesi şeklinde özetlenebilir kırsal politikalarımızın temel amacı.

UKKS 5 temel strateji üzerine konumlandırılmış durumda. Kadın konusu da bizim 4’üncü stratejik amacımız olan kırsal toplumun beşerî sermayesinin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması altında ele alınmakta. Tabii, bu stratejik amacın çok farklı amaçları, hedefleri bulunmakta. Kadınlara ilişkin 2 temel amacımız var bu stratejik amacın altında. Birincisi, kadınlar ve gençlerin iş gücü piyasasında yaşadıkları dezavantajların azaltılması; ikincisiyse, kadınlar başta olmak üzere tarım sektörü çalışanlarına yönelik sosyal güvenlik, iş güvenliği ve işçi sağlığı hizmetlerinin etkileştirilmesi şeklinde belirlenmiş durumda.

Stratejiden sonra şu anda ilgili kurumlarla koordinasyon şeklinde Kırsal Kalkınma Eylem Planı hazırlıklarımız tamamlanmış durumda. O eylem planının altında, kuvvetle muhtemel, Tarım Bakanlığının yapmış olduğu sunum da içinde yer almıştır. Tarım Bakanlığının uyguladığı projeler var 2 tane. Tarımsal Yayın Projesi.

Sunumun başında söylediğim üzere kalkınma ajansları bizim yerelde bu politikaya ilişkin uygulayıcı kurumlarımız şeklinde. Sunumun bundan sonraki kısmı Damla Hanım'ın. Hem kalkınma ajanslarının faaliyetlerine ilişkin hem de özelde kadınlara ilişkin faaliyetlerinden kısa bilgiler sunacak size.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI DAMLA YAZAR – Tamer Bey'le aynı dairede çalışıyorum. Planlama Uzman Yardımcısıyım.

Ben de sunumun kalan kısmında kalkınma ajansları hakkında genel bir bilgi verip sonrasında kalkınma ajansları kırsalda kadını güçlendirmeye yönelik özel olarak neler yapıyorlar, bunlardan bahsedeceğim.

şu anda ülkemizde hâlihazırda kurulmuş 26 tane kalkınma ajansı faaliyetlerine devam etmektedir.

Kalkınma ajansı 5449 sayılı Kanun'la kurulmuştur, hukuki dayanağı budur ve Kalkınma Bakanlığı ilgili kuruluşlarıdır.

Genel olarak organizasyon şeması slaytta görüldüğu gibidir. Kalkınma kurulları ajansların danışma organı niteliğinde, yönetim kurulları karar organı niteliğinde, genel sekreterlik ise icra organı niteliğindedir. Kalkınma kurulları bölgedeki sivil toplum kuruluşu temsilcileri, özel sektör temsilcileri, üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları temsilcilerinden oluşur. Toplamda 100 kişiden oluşur. Yönetim kurulları da valiler, belediye başkanları, sanayi ve ticaret odası başkanları ve büyükşehir dışındaki illerde il genel meclisi başkanlarından oluşur. Genel Sekreterlik de destek personeli ve uzmanlardan oluşur.

Kalkınma ajansları temel olarak üç ana alanda faaliyet göstermektedir, planlama, destekleme ve yönlendirme şeklinde. Konumuz açısından da önemli bir nokta, kalkınma ajanslarının uyguladığı bölge planları ve analiz çalışmalarıdır. Kalkınma ajansları bölgelerindeki sorun alanlarını yapılan analizlerle ve saha çalışmaları değişik raporlama teknikleri vesaire bölge planlarında sorun önceliklerini belirlemektedir ve buna göre bir planlama izlemektedir.

Diğer taraftan destek türleri yani bu sorun önceliklerini çözmeye yardımcı olacak bazı destek türleri vardır. Bunları mali destekler ve teknik destekler olarak ikiye ayırabiliriz.

Bu destek türlerinin detayları mevzuatta belirtilmiş olup ihtiyaca binaen yeni destek türleri üzerinde çalışılmaktadır yani değişmektedir, esnek bir yapısı vardır.

Kalkınma ajansları kuruldukları zamandan günümüze toplamda 14.356 projeye 2 milyon 655 TL destek vermişlerdir.

Genellikle desteklediği kurumlar özel sektörü içermekte yüzde 48 gibi oranla, bunu mahallî idareler takip ediyor, sonrasında kamu kurumları vesaire, şekilde gördüğünüz üzere.

BAşKAN – Kooperatifler mi çok az?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI DAMLA YAZAR – Kooperatifler, sivil toplum kuruluşları biraz eksik ama bu yeni yeni çok fazla gündem bulmaya başlıyor. Özellikle sivil toplum kuruluşları hususunda ajansların yürüttüğu çalışmalar var, sadece sivil toplum kuruluşlarına yönelik hazırlanan çalışmalar var, mali destek programları var. Daha çok KOBİ'lere destek veriliyor gibi bir görünüm var ama ajanlarda aslında gündemi kontrol edip yönlendirebiliyoruz.

BAşKAN – Sivil toplum kuruluşları hangi alanlarda destek istiyorlar? Var mı öyle bir veri?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI DAMLA YAZAR – Sivil toplum kuruluşlarının istediği destekler şeklinde değil de mesela kalkınma ajansları sosyal kalkınma mali destek programlarına çıkıyor. Bu konuda kendilerini ilgili gördükleri alanlarda bu programlara başvuruda bulunabiliyorlar.

BAŞKAN – Yani sosyal projelerde...

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI DAMLA YAZAR – Kadınlara destek vermekle ilgili bir proje varsa, bir kadın derneği bu çağrıyla görüşüp gidip “Benim şöyle bir projem var, bunun için destek almak istiyorum.” diye başvurabiliyor.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben bir soru sormak istiyorum.

Kent konseyleri var. Diyelim ki kadın meclisi. Sizden kooperatif kurmak için yardım talep etse böyle bir yardım alma şansı var mıdır?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL - Ben cevap vereyim.

Ajansların mevcut destek mekanizmalarında sadece yeni olarak girişimci desteğinde yeni bir firma kurulmasında bir destek sağlanıyor, onun dışında yeni kurulan yapılara ajanslar şu an için destek sağlamıyorlar. Bunun sebebi de aslında bu slaytla da yakından ilgili. Slaytta gördüğünüz üzere özel sektör yani bizim kâr amacı güden kuruluşlar olarak sınıflandırdığımız yapıların, KOBİ’lerin çok fazla destek alması ajansların özellikle 2009’da kurulup 26 tanesinin, bunların kuruluş aşamalarının tamamlanması ve bunlar desteklerini bölge planlarına uygun olarak veriyorlar. Yani önce bölge planı hazırlamaları gerekiyor, bölge planında sorun ve öncelikleri tespit etmeleri gerekiyor ve o sorun ve öncelikler doğrultusunda destek vermeleri gerekiyor.

Şimdi, mevcut yapıda 2009’da kurulup, bunlar tam olarak aslında dört beş yıldır destek sağlıyorlar ve hangi alanlara destek verileceğine bölge planına bakılarak yönetim kurulları tarafından karar veriliyor. Şu an için ajans desteklerinde bir kâr amacı güden yönetim kurullarının da bu yönde bir takdiri var açıkçası çünkü istihdama ve gelir artışına en çok katkıyı KOBİ’lerin sağladığı düşünülerek. Ama, önümüzdeki dönemlerde diğer STK’lara da daha ağırlık verilebilir. Ajanslar özellikle son yıllarda daha odaklı desteklere çıkmaya başladılar. Örneğin, spesifik bir sektörde yani KOBİ olarak değil de belli bir sektörde destek vermeye başladılar. Bu, tabii, bölgenin yapısıyla yakından alakalı.

Şimdi, yeni destek mekanizmaları üzerinde çalışıyoruz. En son yeni girişimciler için destek mekanizması tanımlandı. Eğer ileride bu alanda yoğun bir talep gelirse kalkınma ajansları kooperatifçilikle ilgili de kurulma aşamasında... Bu biraz arz-talep şeklinde ilerliyor. Yönetim kurulları kendi bölgesindeki sorun ve taleplere göre kendisine destek alanları ya da gelir destek konularını desteklemeye karar verebiliyorlar.

Şu an için öncelikle KOBİ’lere veriliyor mevcut tabloya baktığımız zaman. Yönetim kurulları –Damla Hanım’ın bahsettiği gibi- valilerimizden, belediye başkanlarımızdan, ticaret ve sanayi odası başkanlarından oluşuyor. İlk kurulduğu yıllarda KOBİ’lere önem verdiler. Bu demek değil ki...

BAŞKAN – Destek alanlarını yönetim kurulları mı belirliyor?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Hangi alana destek verileceğini yönetim kurulu belirliyor mevzuata göre. Mevzuatımızda zaten çok çeşitli destek araçları var bu açıdan. Ama şunu söyleyebilirim: STK’lar en yoğun olarak sosyal alanlardaki desteklerden yararlanıyorlar şu an için.

BAŞKAN – Damla Hanım’ın sunumunu böldük gerçi ama bir konuyu daha sormak istiyorum.

Bu kalkınma ajanslarının danışma hizmeti verme gibi bir faaliyeti var mı? Belki konuyu şöyle sorabiliriz: Kooperatif kurmak isteyen kadınlar nasıl kooperatif kuracakları konusunda danışmanlık hizmetini ajanstan alabilirler mi?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Tabii... Tabii...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sadece bilgi değil de hem maddi hem teknik destek hizmeti almalarında da fayda olur diye düşünüyorum. Kadınların kurduğu kooperatiflerin sayısı oldukça az ve çok önemli.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Şöyle söyleyebilirim: İleriki slaytlarda gelecek eminim. Hem bununla ilgili teknik destek sağlıyorlar yani kendi uzmanlarını geçici süreyle görevlendirebilirler, bu alanda kendi uzmanlarıyla eğer bir teknik destek sağlayamıyorlarsa hizmet alımı yoluyla teknik destek sağlayabilirler. Bütün ajanslarımız bu desteğe çıkıyorlar, belli dönemlerde ilan ediyorlar bölgelerinde. İhtiyaca göre başvuruları kabul ediyorlar. Onun dışında, kendileri gerek toplantı gerek ilgili aktörlerin bir araya getirilmesi. Zaten ajansın temel fonksiyonlarından bir tanesi de bu. Yani yönlendirme fonksiyonu da var.

Şu an için hibe tarafı çok ağırlıkta gözüküyor. Genel olarak algı biraz oraya kaymış durumda ama. Ajanslar özellikle yatırım destek ofisleri olarak ya da bu şekilde teknik destekle danışmanlık hizmetleri, analiz hizmetleri de çok ciddi çalışmalar yapıyor. Bu kapsamda kendileri ajansa başvurarak tabii, kooperatif kurmak isteyen kişiler bölgelerinde faaliyet gösteren ajansa başvurarak buradan faydalanabilirler.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkürler.

BAŞKAN – Buyurun Damla Hanım.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI DAMLA YAZAR – Bu kısımda biraz daha özele inip ajansların kırsaldaki kadınların güçlendirilmesiyle ilgili özelde ne yapıyorlar, ondan bahsetmek istiyorum.

Temelde iki alanda, aslında ajansın genelde faaliyet gösterdiği alanların yine bir alt yansıması olarak ikisinde de faaliyet gösteriyorlar: Birincisi, kırsalda kadını içeren analiz raporları, planlar, çalıştaylar vesaire düzenliyorlar ve bununla bir gündem oluşturuyorlar ve diğer destek mekanizmalarına altyapı ve yönlendirme sağlıyorlar.

Bu anlamda, kalkınma ajanslarının hazırladığı birkaç raporu ele almak istedim burada. Örneğin, (KUZKA) Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2014 yılında kırsalda yaşlılık analizi çalışması yürütüldü. Bu çalışmanın içeriğine baktığınızda kırsalda özellikle yaşlı kadınların yaşantılarına dair, deneyimlediği sorunlara dair önemli bulgular mevcuttur.

Yine, diğer bir örneğimiz (MARKA) Doğu Marmara Kalkınma Ajansının bölge planında kırsalda kadın konusu ele alınmıştır. Dezavantajlı grupların istihdam olanaklarının artırılması başlığı altında ve kırsal alanda iş gücü niteliğinin artırılması başlıkları altında kırsalda kadın konusu ele alınmıştır.

Diğer bir husus, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından, Kapsayıcı Ve Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kadın Ve Çocuk Sorunlarının Farkındayız Konferansı düzenlenmiştir ve bu konferans sırasında kırsalda kadınların aile kararlarına katılımı ve kadın girişimciliği gibi konularda oturumlar düzenlenmiştir.

Bu kısım, analiz kısmıydı. Şimdi bu analiz çalışmaları kapsamında ön plana çıkan sorunları çözmek için daha somut adımlar atmak üzere mali ve teknik desteklerimiz bulunmakta. Kırsalda kadının güçlendirilmesi genel olarak sosyal ve mali destek programları kapsamında ele alınmakta. İktisadi kalkınma, kırsal kalkınma, sosyal kalkınma, mali destek programlarına çıkıyor kalkınma ajansları. Genel olarak da burada dezavantajlı gruplar ve sosyal içerme teması altında yer buluyor. Daha çok istihdam, girişimcilik ve beşerî ve kurumsal kapasite yani kadınların istihdamının artırılması, kadın girişimciliğinin artırılması ve beşerî kurumsal kapasitenin artırılması hususundaki projeler çoğunlukta.

2011-2015 yılları arasında kırsal alanda kadınların güçlendirilmesine yönelik 83 projeye toplamda 16 milyon TL destek verildi.

Proje sayılarının ajanslara göre dağılımına baktığımızda, en çok projenin Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı ve İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından yürütüldüğünü görebiliriz.

Destek tutarlarına baktığımızda, yine en fazla destek tutarını İstanbul Kalkınma Ajansı ve Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı tarafından sağlandığını görebiliriz.

Bu anlamda daha önce de bahsettiğimiz gibi kırsalda kadının güçlendirilmesi yönelik genel olarak kamu kurum ve kuruluşlarına, yerel yönetimlere, sivil toplum örgütlerine, üniversitelere, odalara ve -burada yazmamışım ama örnek projelerimde var- kooperatiflere de destek veriliyor.

Birkaç tane örnek projeden bahsedeceğim. Kendime Ait Bir Sera Projesi, Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen çalışmanın destek miktarı 67 bin TL, yine 2011 yılında Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında yürütülüyor. Projenin sahibi Kırıkkale Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü. Bu proje kapsamında, 60 kadın çiftçiye 12 ay süreyle, örtü altı yani sera sebze yetiştiriciliği konusunda uygulamalı eğitimler veriliyor. Proje sonunda oluşturulan 4 seraya ilaveten valilik tarafından da 20 sera oluşturuluyor ve yapılan bir sınavla, dereceye giren kadın girişimcilere, çalışanlara, çiftçilere bu seralarda çalışma fırsatı veriliyor. Eğitim sonucunda verimliliğin yüzde 30, kârlılığın ise yüzde 50 oranlarında arttığı görülüyor.

Diğer bir proje: “Alacakız Sağılsın, Ayşe Teyzem Kazansın Projesi.” Güney Ege Kalkınma Ajansı tarafından yürütülüyor. Destek miktarı 170 bin TL. 2010 yılında İktisadi Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında yürütülüyor. Proje sahibi, Eğridere, Karacaören, Paşaköy ve Hacıköseler Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi. Bu Kooperatif kapsamında yani proje kapsamında, küçük ölçekli sığır işletmeleri için kurulan sağım merkezinden işletmecilerin faydalanmasıyla, enerji verimliliği ve ürün verimliliği artmış oluyor ve kooperatifin 43’ü kadın, 231 üyesinin gelirleri böylece artmış oluyor.

BAŞKAN – 231 üye, 43 kadın üyesi var, öyle mi?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI DAMLA YAZAR – Evet.

Yine, 84 işletmeden 7’sinin sahibi kadınmış bu proje kapsamında uygulanan şeyden.

Diğer bir proje: “Brucella ile Mücadele Projesi.” Dicle Kalkınma Ajansı tarafından yürütülüyor. Destek miktarı 5.900 TL. 2012 yılında Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında yürütülüyor ve proje sahibi, Şirvan Toplum Sağlığı Merkezi. Bu hususta da 16 kadın ve 70 ilköğretim öğrencisine ve 4 öğretmene yönelik eğitimler düzenleniyor.

Son projemiz: “Kırsal Kadınlarımız Kazanıyor Projesi.” Çukurova Kalkınma Ajansı tarafından düzenleniyor, yürütülüyor. Destek miktarı 84 bin TL. 2010 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında yürütülüyor. Proje sahibi, Saimbeyli Halk Eğitim Merkezi İl Müdürlüğü.

Bu kapsamda da yani istihdam dışında, ilköğretimi bitirmiş ya da bitirmemiş toplamda 50 kadına kilim dokumacılığı hakkında 11 ay süreyle eğitimler düzenleniyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Var mı sormak istediğiniz Deniz Hanım?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Yok. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Kim yapacak şimdi sunumu?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Biz yapacağız Sayın Vekilim de...

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Şimdi, bir iki şeyi daha hatırlatayım da...

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben, Taylan Kıymaz, Kalkınma Bakanlığı Tarım Dairesi Başkanı.

BAŞKAN – Hoş geldiniz.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Hoş bulduk.

Tabii, siz sunumun başında birçok kurumla görüştüğünüzü zaten belirttiniz. Aslında, ayrıntılara oldukça sahipsiniz, öyle görünüyor fakat burada tabii gözden kaçan bazı ara bağlantılar da var bence. Mesela, Türkiye’de birçok kırsal kalkınma projesi, tarımsal kalkınma projesi yürütülüyor, belki bunlardan çok da bahis geçmedi. Bunlardan da kadınlara yönelik alt bileşenler olabiliyor ama bunlar, ne yazık ki çok net sonuçlarıyla ortaya konulamıyor. Bizim, ülkemizde öyle bir eksikliğimiz var. Bunlar, genelde bakanlıkların çok iyi izleme yapmamasından kaynaklanıyor doğrusunu isterseniz.

BAŞKAN – Yani, kurumlar arasındaki koordinasyon eksikliği mi yoksa...

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Kurum içi ve kurumlar arası diyebiliriz.

BAŞKAN – Kurum içi, kurumlar arası.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Yani bunlar, genelde uluslararası fonların katkılarıyla mesela IFAD gibi, işte, JICA gibi, Japon fonundan ya da uluslararası fonların katkılarıyla yapılan projeler. Burada başarı örnekleri var. Bunlar bazen raporlanıyor ama hani, sürdürülebilir değil. Yani iki sene sonra ne oldu, bunu çok fazla izleyemiyorsunuz. Orada mesela, dediğiniz gibi, kooperatif kurulmuş olabilir, burada arkadaşlarımızın belirttiği gibi, bazı katkılar başka kaynaktan alınmış olabilir fakat bunların sonuçlarını çok net ölçemiyoruz ne yazık ki. Böyle bir eksikliğimiz var, onu hatırlatmak istedim. Aslında, burada sayılandan çok daha fazlası yapılıyor olabilir.

Bizim, o yüzden...

BAŞKAN – Yani, diyelim ki bir kooperatif bir konuda destek aldı ve kuruluşa girdi, ondan sonra onun bir izleme süresi var mıdır yani ne bileyim, üç yıl, beş yıl gibi kalkınma ajansları tarafından?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Var.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Kalkınma ajanslarında var. Benim dediğim, bakanlıkların, mesela Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının ve Orman ve Su İşleri Bakanlığının uyguladığı projelerde bu sürdürülebilirlik birazcık daha kısa süreli oluyor, bir sene, iki sene izliyorlar ama sonrasında çok fazla belki irdelemiyor olabilirler. Biz de bu konuda öneriler yaptık kendilerine zaten, yapacağınız projelerde...

BAŞKAN – Aslında, toplantıda önerileri de almak istiyoruz biz, önerileri de alalım istiyoruz.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Özellikle bunları vurgulamak isterim, kırsal kalkınma projelerinde ya da -şöyle diyelim- tarımsal ve kırsal kalkınma projelerinde bakanlıklar tarafından yürütülenlerde, sürdürülebilirliğin sağlanması için proje bittikten sonra bunun kendi içlerinde kurulacak bir birim tarafından ya da kurulu olan bir birim tarafından izlenmesi, değerlendirmeye devam edilmesi, katkıların artırılması yönünde bir öneride bulunabiliriz.

Biz aslında, bu dağınıklığı gördüğümüz için, bundan birkaç sene önce bir çalışma yaptık, adına da “GEKADES” dedik, “Kırsal Alanda Gençlik ve Kadın Nüfusun Desteklenmesi Programı” ismini vermiştir. Bakanlıklar “Biz her şeyi yapıyoruz.” dedikleri için bunu çok fazla sahiplenmediler.

BAŞKAN – Tam ismi nedir?

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – “Kırsal Alanda Genç ve Kadın Nüfusun Desteklenmesi Programı” Bunda kadın dışında genç de var. Yani erkek genç de olabilir, kadın genç de olabilir.

BAŞKAN – Kısa ismini ne dediniz ona siz?

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – “GEKADES”

BAŞKAN – Hem genç hem kadın.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Evet, gençler de var, kadınlar da var ama burada “genç kadınlar” da diye şey yapabiliriz eğer sizin Komisyonunuz ona odaklanmak isterse. Burada Pınar Topçu Hanım arkadaşımız var, bizim uzman arkadaşımız, onunla beraber çalışmıştık.

Şimdi, burada biz şunu gördük: Avrupa Birliğinde, malum, kadın istihdam oranı yüzde 45’lerde, belki daha yükseldi şimdi. Bizde yüzde 30’a yakın bir rakam. Şimdi, bu farkı gidermenin bir yolu da tabii, hem kayıt altına almak kadın çalışanları hem de daha fazla iş sahibi yapmak. Tarım da önemli bir iş kolu malumunuz.

Şimdi, burada çok değişik programlar var, Avrupa Birliğinde zaten sunulmuştur, ben tekrarlamak istemem ama. Kırsal kalkınma projeleri ya da “destek” adı altında yürüten destekler var. Amerika’da, bizim Hükümet Programı’nda çıkan bu “Genç çiftçilere 30 bin lira destek” gibi destek var ama onun dışında, izleme mekanizmaları çok daha gelişmiş ve kadına dönük de bir “network” kurmuşlar, İnternet üzerinden kadınlar kendi aralarında haberleşebiliyorlar. Bu, 1995 yılında kurulmuş Amerika Birleşik Devletleri’nde. Mesela, bizde bu tip girişimler az. Hani, hiç yok demeyeyim ama az gibi görünüyor.

Mesela biz bunları inceledikten sonra aslında kadına dönük programlar geliştirilebileceğini gördük. Biz de özellikle ajanslar dışında, bir de bölge kalkınma idareleri var. Biliyorsunuz, bunlar da 2011 yılında kurulmuştu fakat GAP İdaresi çok daha eskiye dayanıyor, geçmişi bilirsiniz. Bunların, GAP İdaresinin çok daha fazla projesi var, ÇATOM’lar da bunların bir tanesiydi malum.

Şimdi, bunların hepsinin, aslında bir çatı altında izlenmesi, tabii herkesin, özellikle sizlerin -anladığım kadarıyla- amacı olabilir.

Bir de bizim unuttuğumuz bir unsur da hep Gıda, Tarım Bakanlığından bahsediyoruz ama Orman ve Su İşleri Bakanlığının bu “ORKÖY” dediğimiz Orman Genel Müdürlüğü aracılığıyla yürüttüğü projeler var. Bunlar da kırsal kalkınma projeleri yürütüyor ve oldukça fazla destek veriyorlar açıkçası kendi bütçeleriyle. Bunlar, küçük küçük ama baktığınız zaman, hem bir yekûn tutuyor hem de oradaki insanların, kırsalda insanların yaşaması için ya da sürdürülebilir şekilde yaşaması için önemli destekler diye düşünüyoruz. Bunların da irdelenmesinde fayda görüyoruz.

Bizim bu “GEKADES” dediğimiz destekte ise -ben onu size yazılı olarak da raporu sunacağım, çok uzun bir şey değil zaten, üç sayfada özetlemeye çalıştık, istenirse geliştirilebilir yani o konuda da sizin taleplerinize açtık- burada aslında yürütülen programların izlenebilmesi için bu isimde öyle bir destekleyen programı öngörüp, yapılan bütün desteklemeler neyse kadınla ilgili ve gençlerle ilgili hem buna dikkat çekmek -çünkü artık kırsalda genç de kalmadı, biliyorsunuz, hepinizin ortak dile getirdiği bir sorundur bu- artı, “Kadınların adı yok.” denir; gerçekten, onlar için ne yapıldığını çok fazla izleyemiyoruz. Bunu sağlamak açısından belki böyle bir program adı konulabilir.

BAŞKAN - Yani ortak bir veri gibi...

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Ortak veri tabanı olur, işte bu girişimleri sağlamak için kadınlar arası, gençler arası, biraz bu iletişim sağlamak için “network”ler kurulabilir gibi görünüyor bizde.

Artı, hem teknik eğitim hem tarımsal eğitim... Yayın projelerini zaten Tarım Bakanlığı da anlatmış, birçok yayım projesi var ama teknik eğitimi, işte “demonstrasyon” dediğimiz görsel eğitimlerin verilmesinde bu programa belki ek mali destekler konulabilir. Mikro kredi sistemiyle, böyle program altında belki -Aile Bakanlığının vasıtasıyla zaten uygulanıyor ama- bir isim altında uygulanabilir, diğer bakanlıklar da bu programa destek verebilirler şeklinde bizim bir düşüncemiz oldu.

Yani kısacası, tarım ve ormancılığın, belki su ürünlerinin -tabii tarım içinde su ürünleri de var ama yine bir ana başlık olarak söylemek lazım-ayrıntılarına hâkim olmakta, dahası onlardan birini temin etmeye çalışmakta fayda var diye düşünüyoruz. İlgili bakanlıklara bu konuda bir kere daha başvurabilir.

Ben bunları arz etmek istemiştim, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Sayın Başkanım, müsaadenizle ben bir şeyi eklemek istiyorum, hani, yanlış anlaşılmaya mahal vermemek için.

Yeni kurulan kooperatiflerin kurulması için destek verilmiyor ajanslarda. Bunun bazı sebepleri var. Hani, mevzuat kısıtlarını bir tarafa bırakırsak konumuz açısından bence çok önemli. Slaytta da belirtildi; ajanslar 2,3 milyarlık bir destek sağladılar bugüne kadar; eş finansmanları da dâhil ederseniz bu 400 milyarın üzerine çıkıyor, 4,3 milyara ulaşıyor.

Şimdi, biz, adında sadece “sosyal”, adında sadece “kadın”, adında sadece “cinsiyet eşitliği” yer alan programlara çıkmaya bile ajanlar, Bakanlığımızın bir kılavuzu var bu proje desteklerinde uyulması gereken usul, esaslara dair ve ajanslar... Ben Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansına ait bir tane örnek başvuru rehberi getirdim yani bir teklif çağrısına çıkarken başvuru sahibinin uyması gereken esasları anlatan. Burada hem neden yeni kurulanlara vermiyoruz, onunla ilgili hem de kadın ve cinsiyet eşitliğiyle ilgili bizim önemli kriterlerimiz var, böyle 100 puan üzerinden değerlendirilir. Bunlardan bir tanesi, sürdürülebilirlik. Yani biz mevcut bir yapının olmasını istiyoruz, bu yapının sürdürülebilir olmasını istiyoruz, verdiğimiz projeyi izliyoruz belirli bir dönem ve o projenin, hani, desteği aldıktan sonra sonlandırılmamasını istiyoruz.

Konumuzla ilgili bir başka asıl önemli husus ise dediğim 2,3 milyarlık -ki bu kılavuzdaki bu değerlendirme tablosunu ajanslar çok fazla değiştirmeden uyguladılar- “İlgililik” bölümü. “İlgililik” bölümünde kadın ve cinsiyet eşitliğiyle ilgili şöyle bir ifade var; bu, bizim verdiğimiz bütün desteklerde yer alıyor neredeyse: “5 puan –parantez içinde, çok iyi- verilebilmesi için projenin cinsiyet eşitliği, fırsat eşitliği, çevrenin korunması, sürdürülebilir kalkınma gibi özel bir katma değer unsuru içermesi gereklidir.” Yani, yaklaşık 10 puana eş değer bir husus bu. Yani, proje başvurularında kadın istihdamını teşvik eden unsurların daha yüksek yani pozitif bir katkısı oluyor, daha yüksek puan alıyor. Bu proje başvurularında 1 puanın bile çok önemli olduğunu düşündüğünüz zaman, aslında bizim KOBİ’lere...

BAŞKAN – Yani kadın girişimciler daha fazla puan mı almış oluyor?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Hem ondan hem de kadın istihdamına yer veren, örneğin mesela bunu çok ölçmüyoruz: Bir proje sahibi başvururken, bir erkek çalışan yerine, projede daha fazla puan almak için kadın istihdam ettiği zaman, bunu biz çok ölçmüyoruz ama bu tür etkileri de oluyor çünkü proje başvuru sahibi şunu biliyor ki kadın istihdamını artırırsa çok daha fazla puan alacak.

BAŞKAN – Projesinin kabul şansı artacak.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Tabii. Yani normalde bizim slaytta, hani, belki KOBİ’lerin ve şeylerin çok büyük ağırlığı gözükebilir ama KOBİ’lere verdiğimiz desteklerde dahi, aslında bir taraftan kadın istihdamını da biz teşvik ediyoruz daha yüksek puan vererek projelere.

BAŞKAN – Oldu.

Buyurun.

İsminiz neydi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Naide İnan.

BAŞKAN – Pınar Hanım kimdi?

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR TOPÇU – Benim.

Ben aslında bir ekleme de yapmak istiyorum.

BAŞKAN – Tabii. Pınar Hanım, hiç görüşmemiş de, sizin eklemenizi de alalım.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR TOPÇU – Sağ olun.

Malumunuz, kadınlar ve genç nüfus, kırsal alanda hep “dezavantajlı grup” olarak adlandırılır. Sizin de bir bayan olmanızın hassasiyetiyle vermiş olduğu ve bizim de bu önemli toplantıya katılmış olmamız bizim için gerçekten çok kıymetli. Başkanımın da ifade ettiği üzere, biz GEKADES üzerine gerçekten yoğun bir şekilde çalıştık ve düzenli bir not hazırlamaya çalıştık. Birleşmiş Milletlerin Binyıl Kalkınma Hedefleri 2015 yılı itibarıyla tamamlanmış bulunmakta. Önümüzdeki süreçte, artık yine Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gündemimize gelmekte ve 2030 yılına kadar da bu gündem çerçevesinde belirlenen hedeflere ulaşılması amaçlanmaktadır. Bunlardan bir tanesi de 5’inci amaç olan kadınlara fırsat eşitliğinin tanınmasıdır. Başkanımınla beraber daha yeni Antalya’dan dönüş yaptık. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütünün güzel bir aktivitesi oldu, bölgesel kalkınmayla ilgili. Orada çıkan ana tema Sayın Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanımızın da Başkanlık ettiği, iştirak ettiği bu toplantıda öne çıkan temel unsurlardan bir tanesi de kırsal alandaki kadın ve genç nüfusun teşvik edilmesi, onlara her türlü alanda fırsat tanınmasıydı. Bu bağlamda size de bu toplantıyı düzenlediğiniz için çok teşekkür ediyoruz ama sizden naçizane ricam, kırsal alanda kadını kurgularken sadece tarımla uğraşan değil, aynı zamanda sayıları gittikçe azalan orman köylerindeki kadınlarımızın da, genç nüfusumuzun da düşünülmesi; onların yerinde istihdamının sağlanması ve onlara daha da önemlisi orada yaşanabilir bir ortamın sunulması. Çünkü istihdamın sağlanabilmesinin yanı sıra bilhassa genç nüfus ve genç kadın nüfusun yerinde kalabilmesi için şehirde benzer haklara sahip olan cinsiyet...

BAŞKAN – Sosyal alanların olması.

KALKINMA BAKANLIĞI PLANLAMA UZMANI PINAR TOPÇU – Evet, sosyal alanın da temin edilmesi gerekli görülmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Bizim Komisyonumuz aslında sadece tarımla alakalı değil, biz kırsalda kadının güçlendirilmesi derken kırsal alanın şartlarının daha dezavantajlı olması dolayısıyla; oradaki alan turizmle de ilgili bir alan olabilir, farklı bir alan olabilir, el sanatlarıyla ilgili olabilir, hangi alanda kendini orada geliştirebilirse o alanda destek vermek ve ayrıca, tabii, bunun yanında da sizin de belirttiğiniz gibi oradaki sosyal yaşam alanlarını da artırıp orada faaliyete devam etmesini sağlayabilmek, ikisini birlikte... Ve bu konuda, tabii, bizim Komisyonumuz da bu bilgileri alıp, sonunda da bir çözüm önerisi getirip, eğer bir mevzuat değişikliği gerekiyorsa ya da bir yapılanma gerekiyorsa o yapılanma konusunda somut önerileri de getirmek istiyoruz inşallah ve aslında, bu Komisyonun çalışmaları da biraz farkındalık yaratmaya da neden oluyor özellikle kentte yaşayan kadın girişimcilerin kırsaldaki kadınlara daha duyarlı olması noktasında ve aslında, iller bazında da bile milletvekili olarak “Kendi illerimizde neler yapabiliriz?” düşüncesini de uyandırdı bizde, bunun da aslında bir farkındalık çalışması açısından faydalı olduğunu düşünüyorum.

Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bayan olmam hasebiyle 2010 yılından bu yana kadın kooperatifleri konusundaki çalışmalarını koordine ettiriyorlar bana, ben de sabırla bu konudaki tecrübelerimi sizlere aktarmak istiyorum.

Öncelikle, tabii, sizlerle çalışacağız, şehirlerdeki kadınlarımız da var, kırsaldaki kadınlarımız da var, uzman arkadaşlarım var sahada birlikte çalıştığımız, Melike Davaslı uzman yardımcımız, yine uzman yardımcılarımız Duygu Binici, Nilay Özlem Kıyak. Bu arkadaşlarımızla birlikte zaman zaman eğitimler veriyoruz, bazen arkadaşlarımız kendileri gidiyorlar, yetiştiriyoruz arkadaşlarımızı. Sabırla belli bir noktaya geldiğimizi düşünüyoruz.

Sizlere öncelikle bir konuda teşekkür etmek istiyorum ben. Ben daha önceden daha büyük kooperatiflerle ilgilenmişim ama hemen hemen beş yıldır çoğunun “Çok kısır döngü.” dediği bir noktaya ilgileneceğiz. Zor bir kooperatif türü aslında, hani kolay da olmuyor ancak kurumları bir araya getirerek bir iletişim... Biraz önce Taylan Bey de söyledi, kurumsal bir iletişimsizlik var bizim içimizde, kurumsal olarak değil ama bakanlık olarak, mesela Kalkınma Bakanlığı ne iş yapıyor, işte, Tarım Bakanlığının bu konudaki işleri konusunda Meclis bizi böyle biraz silkeliyor ve birlikte iş yapmamıza da neden oluyor, teşekkür ederim bu konuda.

Şimdi, kooperatifler konusunda ben tabii sunumumu sunacağım ama Kalkınma Bakanlığındaki arkadaşlarımızın sunumlarından edindiğim kadarıyla kooperatif biraz sivil toplum örgütü gibi görülüyor yani STK gibi görülüyor, hep STK’lar diye bahsedildi. Biz dernek değiliz, biz bir ticaret şirketiyiz.

BAŞKAN – Asıl STK’ları ayrı, kooperatifler ayrı belirlemişler de.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

Öncelikli olarak ekonomik gelir getirmeyen bir kooperatifin zaten sosyal amaçla, sadece sosyal amaçla kurulup yaşaması zaten mümkün değil. Kapanan kadın kooperatiflerimizin de kapanış nedeni de aslında budur. Kurumsal olarak kâr amacı gütmek zorunda, kâr amacı güdüp sürdürülebilir olmak zorunda ve bu kârı da yıl sonunda risturn olarak ortaklarına isterse dağıtabilir, istemezse yedek akçelerine ekler. Kooperatif sistemimiz bu şekilde işleyen bir sistem.

Şimdi, aslında bizim ilgilendiğimiz kooperatifler, tabii, adımız Ticaret Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığımız biz, kırsal alandan ziyade bizimki kentlerle ilgili ama biz her hâlükârda bize gelen kooperatif kuruluş taleplerini kırsaldır, kentseldir, işte, tarımsal ürün üretiyor, yok üretmiyor diye ayırmıyoruz; bize gelen, kooperatif kurmak isteyen kadınları eğitiyoruz, kooperatifleşme konusundaki iyi örnekleri anlatıyoruz ama kırsal yerleşim olarak, kırsal kalkınma stratejisinde 20 binden düşük il ve ilçe merkezleri, köyler ve beldeler alınmış durumda. Bunun üzerinde mi gideceğiz? Aslında ben biraz daha şehirlere de kaydım, kırsal derken şehir de kaymış vaziyetteyim çünkü bizim kooperatiflerimiz şehirde de var. O nedenle şehirdeki kooperatiflerden de sizlere örnekler vereceğim.

Şimdi, tabii, kırsal alanda uğraşılan ürünler; “tarımsal ürünler” denildi burada, “hayvansal ürünler” denildi, “orman ürünleri” denildi ama bizim kurduğumuz kooperatiflerde buna ilaveten, turistik lokantacılık işletenler, eko turizm faaliyetleri yapanlar, kadınların el emeğiyle ürettiği giyim eşyası, süs eşyası, takılar, hediyelik eşyalar satanlar, yine kırsalda marmelat, turşu, bunları da Tarım Bakanlığının gıda izniyle üretilen çok güzel kooperatiflerimiz var, hani ham ürün değil de işlenmiş ürün satan kooperatiflerimiz çok bizim. O meyanda bizim kurduğumuz kooperatifler de kırsal alanda bu faaliyetleri yürütüyorlar.

Şimdi, biraz önce de bahsettik, aslında kadının ülke istihdamındaki yerini gösteren... Bir önceki slaytta ülke istihdamındaki yerini gösteriyorduk. Bir slaytımız daha vardı ama arka taraflara mı kaydı acaba arkadaşlarımız düzeltirken?

Kadınların ülke istihdamındaki yerini gösteren belli veriler elde etmiştik, biz size onları yine veririz. Esnaf olan kadınlarımızın sayılarını elde etmiştik. Aslında esnaf olan kadınlarımızın sayılarının fazla olduğu yani esnaf oranımızın ortalama yüzde 20 civarında kadının olduğu iller, batı illerimizden başlıyor; Balıkesir, Uşak, Muğla, İzmir, Aydın. Bu illerimizde kadın kooperatiflerinin kuruluşu ve kadının ticari faaliyetlere girmesi de çok hızlı artıyor. Ama, güneydoğu ve doğu illerimizde örneğin Siirt'te en düşük oran yüzde 3,3 görünüyor, esnaf oranımız. Bu illerimizde biraz kadının toplumsal statüsüne ticaretten ziyade aile içinde emeğinin değerlendirilmesi şeklinde bakıldığı için, dolayısıyla kadın kendi başına “Tüccar olayım, esnaf olayım.” deyip ticaret hayatına atılamıyor. Bu noktada bizim de aslında sorununuz başlıyor, kooperatifleşme de azalmış oluyor. Sonuçta kooperatif de bir ticari işletme türü.

Kadın girişimciler, tabii biraz önce bahsettim, öncelikle esnaf olarak çalışıyorlardı. Kendileri belki kayıt dışında satıyorlardı ama bir noktaya geldiler ki artık daha fazla ürün üretmek istediler ve bu ürünü toplu arz etmek istediler, birlikte hareket etmek istediler ve bize “Kadın kooperatiflerini kurun.” diye geldiler. Kadın kooperatifleri kendi başına bir olgu, ortakları öncelikle kadın, biraz sonra türlerini de göstereceğim sizlere neler yapıyorlar diye. Kadın kooperatifleri, ortaklarının yüzde 100'ü kadın, şu anda kurduğumuz kooperatiflerin. Türkiye'ye dünya ölçeğinde bakıldığında... İlk önce akademisyenler filan aslında bizi yadırgadılar “Niye ortaklarının yüzde 100'ü kadın, niye başka bir şey alınmadı?” diye. Tarım Bakanlığından hatta ters bir görüş geldi “Biz böyle kadın-erkek ayrımcılığına karşıyız.” diye. Yazı yazdılar bize “Böyle ortak yapısı mı olur.” diye. Ama biz şunu gördük: Yani bu, hangi ortamda olursa olsun, buysa eğer toplumumuzun durumu, eğer kadınlar kendi aralarında bir araya gelerek daha çok ticaret yapmaya teşvik edilebiliyorsa ve eşler buna rıza gösteriyorsa kadın kooperatifleri de tutuluyor.

BAŞKAN – Aslında kadın kooperatiflerinin yüzde 100 üyelerinin kadın olmasının artırılması yanında mevcut kooperatifler ya da kurulan kooperatiflerde de kadın üye sayısının artırılması yönünde de bir çalışma sürdürülebilirlik açısından da faydalı olabiliyor.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – O da olabilir, evet.

BAŞKAN - Bir yandan bu, bir yandan da aslında var olan kooperatiflerde kadın üye sayısının artırılması da o kadınların da hem bu konuya vâkıf olması hem orada bilgilenebilmesi, belki o sayede farklı kooperatifleri de kurabilme deneyimi de kazandırmış oluyorlar, aslında bunun da teşvik edilmesi faydalı olur diye düşünüyorum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

Tabii, biz baştan beri, ilk kurduğumuzdan beri ortakların yüzde 100'ü kadın diye girdiğimiz için bizim yöneticimiz, denetçimiz, her şeyimiz kadın, dolayısıyla kadın yönetmeyi öğretiyor. Şimdi, Tarım Bakanlığının içinde kadın ortak sayısı var ama yönetim kurulu üyeleri erkeklerden oluştuğu zaman o zaman tam olarak neyin içinde olduğunu bilemiyor, genel kurulun ne olduğunu bilmiyor, bu konudaki yükümlülüklerini bilmiyor. Yani, kooperatif işletmek bir anonim şirketi işletmek kadar beceri isteyen bir maharet. Zaten ilk kurulduğunda biz diyoruz: “Emekleyecek bu kooperatifler.” diye. Beş, altı yıllık, on yıllık olan kooperatiflerimizi de görüyoruz, kadınlar “Biz ticaret odası meclis üyesiyiz.” “Biz şöyle yapıyoruz genel kurulu.” diyor. “Şu konuda genel kurul toplantısında şöyle bir kararda şu konuda bir tereddüt oluştu Naide Hanım, bunu nasıl çözeriz?” Artık öyle profesyonelce mevzuat soruları geliyor ki, yönetiyor onu, biliyor yani, yaşıyor bilerek ve öğreniyor yaşayarak da. Ve pazarlamasını

ve sürdürülebilirliğini de tabii sürekli tartışıyor, esnaf oldu artık, yani bir tacir oldu daha doğrusu, küçük esnaf modundan da çıktı. Dolayısıyla, bizim kadın kooperatifleri kuruluşumuz bugünlerde yani 2010'dan sonra bayağı da arttı.

Öncelikli olarak neden kadın kooperatifleri diyoruz? Bir iş kadının belli bir şeyi toplaması zor oluyor, yani bir girişimi başlattığında. Bireysel çalışanlar da var destek alarak ama desteğinin de belli bir kısmını kalkınma ajansı dahi olsa yine de kendi koyacak değil mi yapacağı yatırımın?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI TAMER METİN – Tabii.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Dolayısıyla bu tür konularda düşük sermayeli kadınların topluca ürün üretmeleri için kooperatif bir fırsat. Biz de bu kadınları bir araya getiriyoruz. Emekini tek elden pazarlama imkânı olamayabiliyor, yani işte, iğne oyası üretiyor örneğin, onunla ilgili en fazla ayda 5 tane üretir ama 500 kadın ürettiğinde “Bu bölge bunu ürettiyormuş.” diyorsun ve bununla ilgili artık bir pazar oluşmaya başlıyor ve sizi arıyorlar artık o konuyla ilgili. Topluca hizmet arzına ve mal arzına neden oluyor. Tabii, uygun fiyatlı ham madde ve girdi temin ediyorlar bunlar aynı zamanda. Yani bir kişininiz, nereyi araştıracağını, ne yapacağını bilemiyorsunuz ama uygun fiyatlı ham madde temin edebiliyorsunuz eğer ürettikleri ürünler varsa, hani bizimki biraz daha şehirlerdeki kooperatifler olduğu için, mesela undur, şeydir, artık onu topluca almayı öğreniyor, lokantacılık yapıyorsa bunları artık işletmeyi öğreniyor ve ortaklarından elde edilen bir kâr varsa da bölüşüyorlar; ya bunu ürün bedeliyle, ürünü kooperatife teslim ederken bölüşüyor, yani onun kâr marjını bırakıyor, kooperatif yaşayacak kadar da ona bir gelir bırakıyor, ondan sonra da kendi alıyor. Sürekli satabileceği bir ortam var ve birçoğu da artık bunların elektronik ortamda satış yapıyorlar, en büyük gelirimiz de bu zaten.

Biz bu kooperatiflerin geliştiği bölgelere baktığımızda bir bölgesel kalkınma da sağlamış. Yani kadınlar evlerini bu kooperatifler vasıtasıyla bir 500 bin lira, 2 bin lira, ne ise, böyle bir gelir götürdüklerinde, yani evlerindeki durum da düzelmiş ve eşleri de ses çıkartmıyor, aslında destek oluyor böyle olduğu takdirde. Bununla ilgili de yine...

Size Amasya'yla ilgili bir şey göndermiştik. Bursa Milletvekilimiz?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Hayır.

BAŞKAN - Bursa ben.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Sizinle çalışacağız Vekilim o zaman?

BAŞKAN – Öyle mi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Size göndermiştim evet, Amasya Kadın Kooperatifindeki...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – İnşallah, Aydın olarak biz de çalışalım.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tabii, tabii çalışalım.

Vekillerimiz gayretli olduktan sonra çünkü sizler kadın girişimcileri daha iyi bir araya getirebiliyorsunuz, biz de anlatacağız, böyle bir ortam olacak.

Tabii, şimdi, bu kooperatifin ekonomik yönüydü şimdiye kadar anlattığım şeyler.

BAŞKAN – Biz Bursa'da bir çalışma yapalım diye düşünmüştük, Arif Bey'le bir görüşme olmuştü.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Arif Bey'le görüşmüştünüz.

Şimdi, bu kooperatifin, tabii, ekonomik yönü, “sosyal yönü” dediğimiz, hani STK gibi görülen yönü de şu: Demokratik yönetimi öğretiyor bu kooperatif; oy kullanıyor, yönetime gelebiliyor, denetçi olabiliyor, bununla ilgili şeyleri de bayağı ciddiye alıyorlar. Bazı kooperatiflerimizde yönetici kavgası var yani “Ben yönetici olayım.” diye, o kadar azimliler ki.

Ortakların ifade yetenekleri geliyor. Yani önce, tabii ki, evinden hiç çıkmamış, belki Bu konuda çok fazla şey bilmeyen kadınlar bu genel kurullara, eğitimlere, sürekli buradaki çalışmalara katılınca ifade yetenekleri güçleniyor, kendilerine güvenleri artıyor, neyi nereden isteyeceklerini bilebiliyorlar. Bazen de böyle, çok, yapılamayacak talepleri de oluyor ama biz onları anlayışla karşılayabiliyoruz artık, o şeye geldik. Sosyal iletişimleri güçleniyor. Yani, kadının birisi bir dönem dedi ki: “Ben kooperatife gelmeden yaşayamam.” Niye? “İşte, burada sohbet ediyorum, iş de yapıyorum, beni tatmin ediyor burası.”

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sosyalleştikleri yer oluyor bir anlamda.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Sosyalleştikleri yer oluyor ve iş birliğini artırıyor her şeyden önce. Yani bir kadın girişimci kendi başına bir iş yapıyor ya da yanında bir yardımcısı varsa yapabiliyor ama burada bir iş birliği var. Örneğin, bir lokantada kimi garsonluk yapıyor kimi bulaşık yıkıyor, birisi “Ben içli köfteyi daha iyi yaparım.” diyor, biri “Ben şu çorbayı daha iyi yaparım.” diyor; herkes o bildiği şeyleri yapıyor ve onu ikram ediyorlar. Örneğin 20 kadın Göreme’de, Avanos’ta bu şekilde güzel bir lokanta işletmeciliği yapıyorlar, hakikaten ev yemekleriyle rahat ettiriyorlar.

BAŞKAN – Hafta sonu şeye gittim de... Ankara’nın Beypazarı mı vardı?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Beypazarı. Nallıhan’da da güzel bir kooperatifimiz var.

BAŞKAN – Orada kadınlar gözleme falan satıyorlar, stantlar gibi kurmuşlar. Mesela, oradaki bayan “Önce biz kooperatif kurmayı denedik ama bir arada çalışmayı başaramadık. Şimdi herkes kendi çalışıyor.” dedi. Acaba, şunu da tespit edebiliyor muyuz: Bir arada çalışmayı yapabiliyorlar mı ya da başaramıyorlarsa niye başaramıyorlar bir arada çalışmayı? Belki siz daha iyi tespit etmişsinizdir bunu.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Şöyle: Gözleme yapan bir bayanın, çok fazla... Gözleme ve bazlama üzerine bir kooperatif kurulması zaten düşünülemez, onu bireysel yapabilir.

BAŞKAN – Sadece gözleme değil de orada tarhana satıyorlardı, başka ürünleri vardı.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tarhanayı da eğer orada, o pazarda satabiliyorsa onun kooperatife ihtiyacı olmaz ama Çorum’da biz Çorum milletvekili arkadaşımızla -ismini unuttum- bayan arkadaşımızla çalıştık.

BAŞKAN – İlksen mi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Galiba, evet.

Orada tarhana üzerine bir kooperatif kurdurduk. Tarhana üretecek ve o tarhananın hepsini paketlenip bir satıcı ağına soktuk yani onu Türkiye genelinde satışa sunacak.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Gözleme anlık pişirilip satıldığı için...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

BAŞKAN – Yani, sadece gözleme üzerinden örnek verdim ama “genel manada bir arada çalışma noktasında” diyordum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Şöyle: 2000’li yıllarda, depremden sonra ilk Adapazarı, İzmit ekseninde bu kooperatifler kurulmaya başlanmış. “Bu kooperatiflerin sosyal yönü de var.” dedik ya, bir araya getiriyor. Depremde mağdur olan, kendini güçsüz hisseden fakat bir araya gelme ihtiyacını hisseden kadınların kurduğu kooperatiflerle başladık biz buna. O zamandan beri de, ilk kuruluşumuzdan beri de ortaklarının yüzde 100’ü kadın. Yani “Yüzde 80’i kadın.” dediklerimiz tüketim kooperatifi olarak kurulanlar. Mesela, Nallıhan’da bir kooperatifimiz var, kalkınma kooperatifi gibi kurmuşuz, işletme, kalkınma gibi. Küçük sanat kooperatifi gibi kurduklarımızın içerisinde birkaç erkek ortağımız var ama onlar da sesini çıkarmıyor, yönetim kadınlarda.

Biz bu tabloyu da biraz sizlerle paylaşalım istedik. Biraz önce de bahsettik. Şu an itibarıyla faal kooperatifimiz 109. Yani bu “faal” ne demektir? Genel kurulunu yaşayan, bizim bilgi sistemimizden izleyebildiğimiz, silinmeyen, münfesih hâle geçmeyen, kendi kendine tasfiye kararı almayan. Kendi kendine tasfiye hâline giren kooperatif sayımız 19. Münfesih olan -yani üç yıl üst üste genel kurulunu yapmadığı için biz onu kanunen münfesih görüyoruz- 3 ama henüz ticari faaliyetine devam edebilir. Terkin edilen kooperatif sayımız da 28. Bu, 2010 yılından beri yani on altı yıllık periyottaki tablo bu.

YASAMA UZMANI CEMİL DİNMEZPINAR – Başkanım, bu kooperatif çeşitleri hakkında biraz bilgi verseniz mi?

BAŞKAN – Ona girmeden bir şeyi de söyleyeyim.

Kooperatif kurmanın maliyeti nedir? Yani kadınlar kooperatif kurmak istediklerinde nasıl bir maliyetle karşı karşıya kalacaklar?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Kişi başına 100 lira sermaye var. Bu 100 liranın yüzde 25’ini yatıracak, 25 lira yatıracaklar. Bir kere, sermaye onların kendi şeyleri, kendilerinin ilk işletme maliyetlerini karşılayacak bir husus, o kendilerinde kalacak. Ancak noter masrafları ve diğer masraflar olmak üzere –geçenlerde arkadaşlarım çıkarıyordu- takriben 7 bin lira gibi bir maliyeti var galiba.

BAŞKAN – Bizim önerilerimizden biri de... Düşünüyoruz ki kadınların desteklenmesi için belki bu kooperatif kurulmasında noter masrafları ya da farklı şeylerde farklı teşvikler ya da destekler ya da indirimler uygulanabilir mi? O açıdan böyle bir soru işareti...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Sizden destek bekliyoruz. Bizim yeni kooperatifler kanunumuzda onu getirdik. Mecliste tartışırken sizden destek bekliyoruz.

BAŞKAN – Kooperatifler Kanunu’nda var mı böyle bir öneri?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yok, yeni taslağımız var bizim. İnşallah, nasip olursa...

BAŞKAN – Taslakta nasıl bir öneriniz var?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Taslakta şöyle bir önerimiz var: “Tescil ücretleri ticaret odaları tarafından indirimli uygulansın.” dedik çünkü hiç uygulanmayınca bu sefer ilgilenmiyorlar.

BAŞKAN – Tabii tabii, onun mutlaka bir şey olması...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – O noter ücretlerini hakeza yine öyle yazdık. Noter ve ticaret odası masraf ve ücretlerini azaltmaya çalıştık, hani devlet olarak kanunen kestirdiğimiz harçları azaltmaya çalıştık.

BAŞKAN – Kadınlara özel indirimli mi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – “Ortakları yüzde 100 kadınsa, bunu ispatlıyorsa bu şekilde alacaksınız.” dedik.

BAŞKAN – Anladım, tamam.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Peki, kurum olarak verdiğiniz destek sadece bilgi vermeye mi sınırlı?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, bilgi vermeye sınırlı şu anda. Bilgi vermeye sınırlı ama şöyle söyleyebilirim: Tarım Bakanlığının kooperatiflerinden daha başarılıyız biz. Bunun nedenini de şöyle görüyorum ben: Sırf destek almak amacıyla kuruldukları zaman, kendisi hiç elini taşın altına koymazsa kaldırmak için, onun için bir çaba sarf etmiyor ama eğer kendisinin de satılabilecek bir ürünü varsa “Ben destek filan istemiyorum, bana şöyle bir kooperatif çizin.” diyor. Örneğin Amasya’da kurduğumuz kooperatif böyle bir kooperatif. Tarım Bakanlığının iki yıl boyunca kırsal kalkınma, IPARD’tan destek vermiş, bu kadınları eğitmiş, 2 ilçe, 16 köyün kadınlarını. Sonra demişler ki: “Biz ilçe ilçe kurarız ya da bu ilçede kalkınma kooperatifi kurduk, burada kurmayacağız.” Onlar demiş: “Hayır, biz 2 ilçe birleşeceğiz.” Merzifon ve Gümüşhacıköy ilçelerinin 16 köyünü birleştirerek bir kooperatif kurduk ve çok güzel mal arz ediyorlar.

Tarım Bakanlığının kurma şekli biraz farklı, hani kurulmayla ilgili istekleri farklı. Biz bunu onların isteklerine çekiyoruz. Destek vermiyoruz ama düzgün eğitim veriyoruz yani kooperatifçilikle ilgili ne varsa bildiğimiz, aktaracağımız, düzgün iş yapmalarına yönelik, hepsini aktarıyoruz; eğitim veriyoruz, gidiyoruz, hiç üşenmiyoruz, uzman arkadaşlarımız gidiyor sahaya. Ayrıca -aslında biraz sonra sunumun diğer safhalarında var- kooperatif geliştirme, uygulama eğitim programı hazırlattırdık. Çünkü biz her zaman gidemeyiz buna yani Türkiye’nin 81 vilayetinde, her ilçede eğitim verebilmek amacıyla bir Millî Eğitim Bakanlığımız kurulmuş. Bunun dokümanlarını yeniledik, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünden bir program açtık. Şu an itibarıyla 2014’ün yarısından beri uyguluyoruz bunu.

BAŞKAN – Yani Millî Eğitim bununla ilgili eğitim verebiliyor sizinle iletişim içerisinde.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Verebiliyor tabii.

Biz o programı birlikte yürürlüğe koyduk. Onun sisteminden izlediğimiz kadarıyla şu an 1.800 kadın bu programdan eğitim aldı ve başarılı olduğu için sertifika aldı.

BAŞKAN – Peki, bu Hayat Boyu Öğrenmeden sunum yapan arkadaşlar demişti ki: “12 kişi bir araya geldiğinde biz eğitim programı açabiliyoruz.”

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Aynı şekilde. O bizim için de öyle.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Girişimcilikle mi ilgiliydi yoksa...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bizimki daha ziyade kooperatiflerdeki kapasite geliştirme... Kooperatif kuruyor. Kooperatif, tamam, ortak bir ürün satma, bunun edebiyatı bu ama esas itibarıyla bunun bir sorumluluğu var. Tacir gibi birinci sınıf defter tutuyorsunuz, bilanço esasına göre defter tutuluyor. Ondan sonra Kooperatifler Kanunu’na göre genel kurulu, şunu bunu, ortaklık çıkarma işlemleri ve ortaklar defteri nasıl işleniyor, yönetim kurulu kararı nasıl alınıyor...

BAŞKAN – Bunlarla ilgili bilgi sahibi olacak.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tabii, bunlarla ilgili bilgi sahibi oluyor. Bunlarla ilgili bol örnek ve yazışma örnekleri var o programda.

BAŞKAN – Peki, sizin eğitim verdiğiniz, bu şekilde kurulan kooperatiflerin diğer kalkınma ajanslarının, Tarım Bakanlığının desteklerinden de faydalanmalarının önünde bir engel yok.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yok, faydalanabiliyorlar.

BAŞKAN – Yani siz onlara aslında profesyonel olarak bir bilgi aktarımı vermiş oluyorsunuz. Kooperatif nasıl kurulur, nasıl devam ettirilir ve bu kooperatif çalışmasını nasıl yaparlar... Onlar bir yandan çalışmalarını yaparken, diğer yandan kendileriyle ilgili destek programları varsa onları da takip edip faydalanabiliyorlar, yani 2 farklı alan aslında.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Vekilim, ben anlattım, bunları kadın kooperatiflerine de anlatıyoruz biz.

Kadın kooperatifi kuracak insanlar, ilk önce, bu ne iş yapıyor, başarılı örneği var mı... Mesela kaymakama gidiyoruz, “Tek bizim burada var böyle kooperatif, başka hiçbir yerde olduğunu zannetmiyorum.” diyor. “Hayır, 129 tane kadın kooperatifimiz var silinmeyenler haricinde, sadece sizde yok.” dedim geçen Avanos Kaymakamına. “Yani, bunlar şirket olsa olmaz mı, şöyle olsa olmaz mı?” Şirket olsa bunların hepsinin, burada çalışanların sigortalanması lazım. Oysa kooperatifin sahibi diye o kooperatifin ortaklarının sigorta zorunluluğu yok, part-time çalışabiliyor, emeğini oradan pazarlayabiliyor, böyle bir avantajı var dedim.

Bizim kooperatiflerimiz, tabii, bu satacakları ürünleri üretmek için kendi kursiyerlerine eğitim de verebiliyorlar yani eğitim yapanlar da var, geleneksel gıda ürünleri üretiyorlar, lokantacılık eğitimi veriyorlar, engelli eğitimi yapabiliyorlar, okul öncesi eğitimimiz var ve en önemlisi de hediyeelik eşya ve el emeği ürünlerin satılması var.

Bir de tabii, TÜKOSEP, Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı’mız var bizim. 2013 yılında biz bunu açıkladık. Burada bir eylemimiz var. Bu eylem kapsamında da bu çalışmalarımızın hepsini topluyoruz. Strateji çerçevesinden sonra kooperatif kuruluşlarımız ve bu faaliyetlerimiz biraz daha arttı.

Hedef kitlelerimiz ile iş birliği yaptığımız kuruluşlar arasında belediyeler ve kaymakamlıklar geliyor.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – O zaman kent konseyleri de bağımsız da olsa belli belediyelerin yapılandırması olduğu için rahatlıkla size ulaşabilirler.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, bize ulaşabilirler. Bize ulaştıkları zaman...

Alman Kooperatifleri Konfederasyonu ile bu arkadaşlarımız... Mesela bunu Ankara’da vermiştik. Girişimcilik, pazarlama...

BAŞKAN – İl bazında nereye ulaşmaları lazım?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – İllerde il müdürlüklerimize ulaşacaklar, kuruluş içinde gelecekler.

Biz bunlara eğitim verdik yani biraz daha kapasite geliştirme eğitimi verdik.

Bakanlığımızın yürütmüş olduğu çalışmaların bir diğer ayağını da kooperatiflerin gelişmiş olduğu ülkelere teknik gezi düzenledik. Yani bizim özellikle yeni gümrük ve ticaret uzmanlarımız geldikten sonra onlara tez konuları da veriyoruz, bu ülkelerdeki uygulamaları inceliyorlar. Örneğin İtalya’daki sosyal kooperatif örneğini inceledik biz. Genelde kreşlerde, yaşlı ve özürü bakımında çalışıyor ve çalışanlarının, ortaklarının da önemli bir kısmı kadın. Bunlar yerel yönetimlerden hak ediş karşılığı destek alıyor. Örneğin, bir kreş ücretinin yüzde 40’ını Milano eyaleti karşılıyorsa yüzde 60’ını da kendisi, şey karşılıyor ve bu kadınlar kooperatifleri belediyeye, yerel idareye, eyalete hak ediş

gönderiyorlar sürekli. Eyalet bütçesinden de bunlar para alıyorlar. Bunun gibi, yakın ölçekte sosyal kooperatif örneklerinden Polonya'yı inceledik. Bu örneklerimiz çerçevesinde de ana sözleşmelerimizi değiştiriyoruz. Ana sözleşmeleri ona göre hazırladık. Örneğin İtalya seyahatinden sonra bir kreş işleten kooperatif, anaokulu kooperatifi işletmesi için ana sözleşme düzenledik onlara. Yine hizmet kooperatifi olarak bir ana sözleşme düzenledik, gündelik hizmete gidenlerin bu kooperatif üzerinden hizmetlerini pazarlayabilmeleri diye ama henüz bu konuda çok fazla bir yol katedemedik ama anaokulunu açtık, bir tane okulumuz var.

BAŞKAN – Hizmete yönelik.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, hizmete yönelik bunlar.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aslında çok önemli çünkü kuruluşların belli bir rakamda işçi çalıştırdığı zaman kreş açma zorunluluğu var ama çoğunlukla buna uymuyorlar ve buna uymamak için de mesela sınırdı bırakıyorlar kadın istihdamını yaratırken. Kadın kooperatifleri bence o açıdan çok önemli. Eğer bu tarzda çalışırken bir yandan da kadınların istihdamının artırılması için destekleyecek anaokulu, kreş gibi projelerle giderse zannediyorum belli sorunları biraz daha aşmış oluruz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

Şimdi, bizim bu kırsal sayılır, Ankara Nallıhan...

BAŞKAN – Nal-Etik Kadın Kooperatifi.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bu, kırsal sayılır, 20 bin nüfuslu bir ilçemiz Ankara'da.

BAŞKAN – Bu, Nallıhan'da örnek gösterilen kooperatif mi? Daha önceden de bahsedilmişti.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, örnek gösterilen kooperatif.

Önce kadınlara bu eğitim verilmiş. Zaten bu el işi yapılan bir işlem.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – İğne oyası mıdır bu?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – İğne oyası bu.

Şu an itibarıyla şu gördüğünüz kolyeler 75 liradan aşağı değil. İnternet'ten satıyorlar, 16 ülkeye ihracat yapıyorlar.

BAŞKAN – Ama, o orijinalmiş.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – İğne oyası zordur, emeği çoktur.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – 500 kadının ürününü satıyorlar burada.

BAŞKAN – Ama, orijinal yani talep oluyordur bence.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tek satış noktaları da İnternet. Nal-Etik diye bir siteleri var, e-ticaretle satıyorlar.

BAŞKAN – Peki, e-ticaretle satış yapma noktasında da eğitim veriyor musunuz kadınlara?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Eğitim vermedik ama bu galiba üniversitelerden destek almışlar. Üniversitelerden yine Bülent Bey'in o konuda emeğinin olduğunu söylediler.

BAŞKAN – Çünkü, daha çok, İnternet üzerinden satış yapmak nasıldır bilemeyebilir, özellikle kırsaldaki kadın hiç bilemez.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bir tane kamu yönetimi mezunu bir bayan arkadaşımız vardı orada yönetimde, bir tane emekli öğretmenimiz var. Bu kooperatifimiz kalkınma, işletme diye kurulmuş. Bir tane erkek üyesi var yönetimde. O da biraz bunlara cesaret vermiş.

Ben bu kooperatif örneğinden çıkarak... Kadınlar bin TL sermaye koymuşlar kişi başına, öyle 100 lira filan değil, o bin lirayla İnternet sitesi kurmuşlar; bu faaliyetlerini yürütecekleri yeri dizayn etmişler, dernekle aynı yerde, çatıda faaliyet göstermişler ama yani ciroları büyük olmuş yani bu işi oturtmuşlar. Bunu da ben şeye bağlıyorum: Ne olursa olsun yeni mezun, üniversite mezunu olup da çalışmamış ama iş hayatına katılamamış, iktisat, işletme, ziraat mühendisi ama vardır yani bu şekilde, bunların aslında biraz başlarına geçmesi gerekiyor, ev hanımının tek başına yürüteceği bir şey değil. Bu kooperatifin başarısının da böyle olduğunu düşünüyorum ben.

BAŞKAN – Yani sürekli bir rehberlik hizmetine ihtiyaçları var.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Biraz cesaret, biraz rehberlik, biraz o şey kültürü olacak.

Biraz önce bahsettiğim Amasya'daki bu kooperatifimizde de yine böyle bir emekli öğretmen arkadaşımız bu işin başında. Şu an bu kadınlar 16 köyden seçilen kadınlar yani her biri birer köyden gelmiş. Bunların her birine “arı kadın” diyor. Bu arı kadın kendi kovanını örgütüyor ve orada mesela bir köy diyor ki: “Şu marmeladı üret.” Hepsini o marmelattan üretiyorlar ve hepsi de Tarım Bakanlığının izniyle üretilen ürünler. 100’e yakın ürünü var bu kooperatifin. Şu an itibarıyla 4 satış noktaları var. Yeni bir tesisini açacağız nasip olursa, sizleri de bekleriz 28 Mayıs’ta.

BAŞKAN – Acaba o zaman Amasya’ya mı gitsek kurul olarak.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, orada yeni tesisini açacağız. İstanbul Atatürk Havalimanı’nda bir kahvaltıcıya artık ürün satmaya başlayacaklar direkt. Ankara Çayyolu’nda var, Amasya’da var.

Bu, kırsalda yapılan bir iş. Tarım Bakanlığı da “Biz o kadar eğittik, siz kurdunuz.” diyor ama onların da o kadar katı kuralları var ki kooperatif kurmak için, biz de kuruyoruz yani.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Pardon, ben bunların hasbalkader toplantılarına gittim de, aslında süttten çıkıyor iş, sütçülükten geliyor. “Amesia” diye bir marka yarattılar, hatta süt ürünleri de Amesia benim bildiğim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tabii, tabii, Damızlık Üreticileri Birliğinin eşleri bunlar, kocaları.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Onlar da örgütlü ve çok başarılılar. Deddiği gibi Başkanımın, aynı zamanda hanımlar da etkin. Bakmışlar ki başarılı gidiyor bu iş “Biz de bu tarafa kayalım.” demişler.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Beylerin nasıl olumlu baktığını o filmde göreceksiniz.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Tam örnek kooperatif.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, evet.

BAŞKAN – Şimdi, illere de biz ziyaret yapmayı düşünüyoruz, olumlu yerlere özellikle. Belki Komisyon olarak Amasya’ya gideriz inşallah.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Sayın Vekilim, ben değişik türleri sizlere tanıtmak istedim. İlk önceki el sanatları, bir sonraki tarımsal ama işlenmiş ürünler. Bu da tamamıyla özörlü bakımı, tek bakım kooperatifimiz. Yaklaşık on üç yıldan beri faaliyette, galiba on yılı aşkın süredir faaliyette. İstanbul Maltepe’de down sendromlu ve otistik çocukların eğitimi var. 80 kooperatif ortaklarının çocuğuna eğitim veriyor. Velileri part-time burada çalışabiliyorlar. Bunlara belli el emeği şeyler kazandırabiliyorlar. Bir tane de Mersin’de böyle bir kooperatif kuruldu ama tam bu kadar başarısı yok.

BAŞKAN – Peki, bundan nasıl bir ticari kazanç sağlayabiliyor?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bunların işte desteklerini hani bu özörlü bakımıyla ilgili başka bir yerden alacağı şey bu işletme hâline gelmiş yani ruhsatlı bir işletme burası. Hani oradaki desteği de alıyor, kendileri de koyuyorlar.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Özel rehabilitasyon kurumu olarak devletten destek alır.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

Bu İtalya’da, işte Avrupa’daki örneklerinde sosyal kooperatifler olarak yer alan kooperatif türlerinden. Ben de bunu her yerde tanıtıyorum. Hani ihtiyaç var olan yerlerde, özellikle büyük şehirlerde kurulabilir diye düşünüyorum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben daha önce Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Denetleme Kurumundaydım, biliyorum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bu da Konya Kimya Hatun Kooperatifi, 60’ın üzerinde ortağı var. Bu da ilk önce halk eğitim merkezleri tarafından mesleki beceri kursu kazandırılmış durumda. Özellikle çok güzel ürünleri var “gözyaşı vazosu” diye, 80 liraya satıyorlar, şöyle çok güzel de bir şey. Seramik işçiliği yapıyorlar. Tabii, diğer ürünler de var, Konya turizmne orada satış yapıyorlar.

Mesela, esnaf odaları birliği, oradaki ticaret odaları bir yere hediye götürceklerse Konya’ya özgü, buradan alıyorlar. Belediye ve kooperatif iş birliğinin en güzel örneklerini sergiliyor Konya şu anda.

Bu da Düzce’de kurulan bir kooperatifimiz. Depremden sonra ilk kurulan en tecrübeli kooperatiflerimizden bir tanesi. Yine bunun da kreş ve çocuk bakım hizmetleri var. En önemlisi de endüstriyel mutfak işletiyorlar. Bu konuda, işte düğündür, nişandır, bu tür törenlerdeki yemekleri yapıyorlar, organizasyonları yapıyorlar. Güzel bir kooperatif. Bu da kendi içinde aslında küçük gruplar hâlinde örgütlenmişler. Düzce’deki Çerkez arkadaşlarımızın birlikte kurdukları kooperatif bu. Çerkez yemekleri de ikram ediyorlar kendilerince.

Narçeği Eskişehir’de kurulan bir kooperatifimiz. Yine, bunun da çok güzel faaliyetleri bulunmakta. Yine belediye ve catering hizmetleri var. Hem hediyelik eşya ve hem de bu hazır yemek sektöründe faaliyet gösteriyorlar. Yerel belediyeler de bunlara oradan ürün olarak destek veriyor, sürdürülebilirliğini o yönde sağlıyor.

Bu da şimdi biraz önce bahsettiğimiz tek anaokulu işleten kooperatifimiz, Menemen. 2015 yılında hizmete açtık, 2014 yılında kuruldu. 100 çocuğa anaokulu eğitimi veriyor. Belediye iş birliğiyle yine düzenlenmiş durumda. Güzel bir örnek olduğunu düşünüyoruz, farklı bir örnek kadın kooperatiflerimizden.

Avanos yine aynı şekilde turistik eşya ve ekoturizm, turizm olarak faaliyet gösteriyor. Lokantası var. Yine hediyelik eşyalar üretiyorlar.

Biga Kadın Kooperatifimiz var. Bunlar işte Çanakkale il meclisine filan girmişler; çok da cüretkârlar, her konuda iyiler, bayağı bir gelişmiş bir kooperatifimiz. Lokanta işletiyor, bir pastanesi var. Yine orada çocukların bakım hizmetini veren bir kreşi var. Benzeri kırsalda da böyle bir şey olabilir. Biga'nın nüfusu ne kadar bilmiyorum ama bu da kırsal kooperatife aslında örnek olabilir.

Erkadin –bir de değişik bölge olsun istedik- Erzincan'da dikiş üzerine çalışıyor. Değişik bölgelerimizden yine kooperatif örneklerimiz var.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – “Değişik olsun.” derken siz de değişik olması konusunda taraftar ve...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yok, örnek vermek istedim. Hani bir alanda sadece gıda üretiyor diye bakılmaması gerekir bunlara. Biz kadın kooperatifleri içinde de bunları tanıtıyoruz, ufukları geliyor biraz yani ne yaptıklarını daha iyi görebiliyorlar.

BAŞKAN – Bu okulöncesi eğitim, kadınlara yönelik okuma yazma hizmetleri, sabun üretimi...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

Bu kooperatifi ben bizzat yerinde gittim gördüm. Özellikle Mardin ve Güneydoğu Bölgesi'nde, işte Hakkâri bölgelerinin köylerinden gelen Kürt kökenli ailelerin çocukları Türkçe bilmediği için 8 yaşına kadar okuma yazma öğrenemiyor diye bunlar 2-3 yaşında burada alınıyor Türkçe öğretiliyor tabiri caizse burada. O nedenle de valiliğimiz tarafından desteklenen bir yer. Yine bunların işlettikleri bir pansiyon var ve sabun üretiyorlar. Orada bir sabun satış yerleri var Mardin'in içinde.

Yine, Van'da da depremde sonra iki üç tane bu şekilde kuruldu ama onların faaliyetleri konusunda çok fazla resim bulamadık. Sonra da gidemediğimiz için Güneydoğu Bölgesi'ne, pek şeyimiz kalmadı.

Bu da çok değişik bir örneğimiz, topluca yapılabilecek bir şey, balık ağı örüyorlar. Aslında, bu farklı ürünlerin tamamında önceden bir eğitim verilmiş kadınlara. Yine bu belki kalkınma ajanslarından da almış olabilirler bu konuda eğitim. STK'lara verdikleri eğitimlere göre hani topluca bir bölgenin halkına bir ürünü üretme konusunda eğitim verebiliyorlar. O şekilde arkadaşlarımızla birlikte çalışacağız. Bu da bu şekilde bir eğitimin sonucunda kurulmuş bir kooperatifimiz.

Yine, Kelkit Havzası. Biraz önceki o gözlemleri buraya çektiler. 2 tane kurulmuştu Tokat'ta, biri kapandı ama bu Kelkit bölgesi güzel devam eden bir kooperatif. Kendi içerisinde bu ilçede belediye iş birliğinde verilen yerlerde bu gözlemleri satıyor. Yani belediyeler bir kadın girişimciye bunu verirken biraz şey yapıyor ama kooperatif olunca, birçok kişi çalışınca daha kolay yer tahsis edebiliyorlar.

BAŞKAN – Yani daha çok belediyelerle destek ilişkisi içerisinde daha rahat oluyor.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Her yörenin kendi ürünü. Kırmızıbiber üreten kooperatiflerimiz Mezopotamya Kadın Kooperatifimiz. Şanlıurfa'da, kendi ürünlerine yönelik ürün üretimi ve bunların şeyleri var.

İzmir Mordoğan'da bir kooperatifimiz yine yöresel Ege ürünleri ve işte bu vazo ve çömlek ürünlerinin üretilmesinde çalışan bir kooperatifimiz.

Alanya'da ham kozadan çiçek üretiyorlar. Bu Alanya'ya özgü bir üründür. Ticaret odaları da bunları alıyor bir yere götüreceği zaman, Antalya'ya özgü bir ürün diye götürüyorlar ve Alanya ipeğini de bu şekilde değerlendiriyorlar, hem de turizm bölgesi olduğu için kolay satış yapabiliyorlar.

Bacıyan-ı Meram biraz önce bahsetmiştim, yine Konya'da belediye iş birliğiyle kurulan çok güzel bir kooperatifimiz. Düğün, nişan ve benzeri, örgü şeyleri de örgütleyebiliyorlar. Belediye çok güzel de bir yer vermiş Meram'da.

Biraz önce anlaştım ki kooperatif geliştirme programı kapsamında da tabii tutuyoruz. İstanbul'da bir toplantıya katılmıştım kadın kooperatifleriyle ilgili. Yeni bir eğitim alan bir kadın geldi. İstanbul'da mesaiden çıkıyor altı buçukta, iki saat eğitim alıyor. Ben çok memnun kaldım ve ben de soru sorup onu denetledim nasıl öğrenmiş bakalım diye. Hakikaten güzel öğrenmiş.

Eğitimi de Millî Eğitim Bakanlığımızın meslek liselerinin öğretmenleri verebiliyor, muhasebe finansman alanı altında eğitim veren öğretmenleri veriyor, ekstra da bunlar veriyor. Şu an sayımız 10 bini geçti ama kadın olarak 1.800'lerdeyiz toplamda.

Yani kurulu kooperatiflerin kapasite geliştirmeleri için güzel bir eğitim olduğunu düşünüyoruz.

BAŞKAN – Bu halk eğitimlerle verilen...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, halk eğitimlerle verilen Sayın Vekilim.

Şimdi, kadın kooperatifi kuruluşunda ne önemli diyeceğiz. Biraz sonra da zaten bu çözüm önerisi olarak da gelecek. Hedef kitlemiz şunlar: Kayıt dışı ev eksenli çalışan kadınlar, iş gücüne katılamamış olanlar, yeni mezunlar. Mesela, ana sınıfı öğretmenliğinden yeni mezun olmuş... Keşke o toplantılarımızda kadın girişimcilerimiz olsa da bunlara bu şekilde bir kurma imkânı, hani bunu anlatabilsek, yeni girişimcileri de kazandırabilsek. Onlar daha önemli aslında.

BAŞKAN – Siz illere gidip bu şekilde bilgilendirme toplantıları yapıyorsunuz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yapıyoruz.

BAŞKAN – Oradaki hedef kitlenizin daha çok kadın girişimciler olmasını mı arzu ediyorsunuz? Nasıl bir kitleye bu sunumu yapmanız lazım?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Kadınlarımız olursa tabii daha iyi oluyor. Bu bizim kurduğumuz kooperatiflerin hemen hemen yüzde yüzü kadın olduğu için, yani ortakların yüzde yüzü kadın olduğu için kadın girişimcilerin olmasını istiyoruz. Yani arada erkekler de olursa... Mesela, şey anlamında, kamu kurumlarından gelebilir, belediyelerden gelebilir, hani böyle de olabilir; oradaki kitlede erkek ortakları olabilir.

BAŞKAN – Belediyelerin de destek vermesi açısından da bir bilgilendirme olabilir yani kurumlara yönelik de.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Olabilir.

Aslında biz bu konuda Belediyeler Birliğine yazı yazdık, İçişleri Bakanlığına yazı yazdık. 2010 yılından bu yana bıkmadan uğraşıyoruz. Şimdi, Kalkınma Bakanlığımızla çalışacağız. Kırsal Kalkınma Daire Başkanı Zeynep Hanım'la görüştüm ben, onunla bir çalışmamız olacak.

Yani, biraz öz güven sahibi ve basiretli tacir gibi davranan birkaç kadının olması o kooperatife girişimini sürüklüyor. Hani hiç bilmezse, mesela hep benim gibi memur olarak çalışmış bir insandan ziyade bir esnafın çocuğunun olması o biraz hani ticari faaliyetleri biraz daha cürekârlaşabiliyor, daha iyi olabiliyor yani. O nedenle, biraz hedef kitlenin içerisinde bunları da söylüyorum ben açık açık. Üniversite mezununuz var mı, daha önce ticaret yaptığınız var mı, esnaf olanınız var mı, esnaf çocuğu olanınız var mı, hepsini soruyorum ve tek tek onları da bu konuda içlerine almaları gerektiğini söylüyorum.

Mesleki beceri almak isteyenler, bu konuda mesleki beceri almış olanlar, tabii ki kalkınma ajanslarının Avrupa Birliği projeleriyle falan, onlar bizim hedef kitlemiz. Onlar daha çabuk kuruyorlar çünkü üreten ve sattıkları bir ürün olmuş durumda.

BAŞKAN – Kimler? Kaçırdım, pardon.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Mesela, Avrupa Birliği projesinden örneğin, IPARD’dı değil mi Amasya’daki? İki yıl boyunca eğitim almışlar “Nasıl üreteceğiz biz bu ürünü?” diye. Artık o bir aşamayı geçmiş, biz ticaret kısmını hemen pat diye kuruyoruz o şekilde olursa. O bizim çok sevdiğimiz hedef kitledir.

Yerel idarelerin rolü... Yerel idarelerimizle birlikte çalışıyoruz Sayın Vekilim. Bursa’daki düzenleyeceğimiz toplantıda da kendi il müdürlüğümüzü de, ticaret odalarımızı da bu işin içine koyalım. Onlar bize yer de temin ediyorlar, bu konuda kadın girişimcileri de toplayabiliyorlar. Çoğu zaman kendileri istiyor zaten bizden.

Kadın kooperatiflerinin teşvik edilmesinde kaymakamlıklar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’nu mesela kullanabilecek durumda olan kadınlara kooperatif kurunca birbirine kefalet verdirerek kredi verdiriyoruz üç yıl geri ödemesiz, sıfır faizle. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’ndan kredi alabiliyorlar yeni kuruluşlarda.

BAŞKAN – Yeni kuruluşlarda?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

Tabii, kaymakamlığın emrinde bu da. Kaymakamımızın da öncülük etmesi hâlinde bu iş biraz daha iyi oluyor ama kadın kooperatiflerinin başarısında şunu gördüm ben: Yani, büyük şehirlerden ziyade 20 bin nüfuslu, işte Menemen gibi, Nallıhan gibi, Beypazarı gibi, Avanos gibi yerler daha başarılı olmuştur, Düzce gibi. Yani bunun da nedeninin insanların birbirini tanıdığından ve aynı belki de etnik kökenden, belki aynı şeyleri yani sosyal ortam yaratmak istediklerinden, öncelikli olarak öyle aklıma geliyor. Aynı ürünü üretme isteği de tabii burada daha şey ve birbirleriyle daha iyi geçinebiliyorlar.

BAŞKAN – Bu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu’ndan kredi almalarında... “Kefalet” mi dediniz siz az önce?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Birbirlerine kefalet ediyorlar ama şöyle: Eşinin kendisinin sigortalı olmaması gerekiyor. Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Fonu’nun kuralları var.

Aile Bakanlığımız belirliyor. Aile Bakanlığımız da bu konuda sizleri bilgilendirebilir.

Ticaret odalarımız, yine, bunların kadın girişimciler kurulları bizleri destekleyenler. Şimdi, sizler de Genel Müdürümüzle görüşmüşsünüz. Bizim de burada bir önerimiz olacak zaten Kalkınma Bakanlığıyla bu konuda çalışacağız.

Aslında bizim 81 vilayette il müdürlüğümüz var ama bunlar sadece ticari faaliyetlerde yoğunlaştığı için ve çok yeniyiz biz, genç elemanlarımız var, onları da tabii ki zamanla eğiteceğiz. Ama özellikle kalkınma ajanslarımızın yatırım destek ofislerinin, her ilde olan yatırım destek ofislerinin çünkü iç kaynaktan destek almak konusunda... Mesela KOSGEB’in aldığı desteklerle, öncelikleri tabii biraz farklı olabilir ama şartları yani hangi şartı sağlayacak kooperatif destek almak için bunlar üç aşağı beş yukarı aynı. Çünkü, ben daha önce kooperatif destek programını da hazırlamıştım Kalkınma Bakanlığından kaynak bulamadık biz, henüz uygulayamadık.

Bu kooperatif türlerine düşünerek bir destek programı hazırlamıştım onlara. Orada da gördüm. Hani benim de yapabileceğim çok fazla bir şey yok, herkesin yapabileceği çok fazla bir şey yok. Çünkü, kamu desteğini verdiğiniz andan itibaren Sayıştayın kurallarını, Maliyenin kurallarını, SGK’nın koymuş olduğu birtakım genelgeleri ve kanunlarda yer alan yükümlülükleri kamu kurumları o parayı dağıtırken istiyor.

Dolayısıyla, kooperatiflerimizin burada yararlanamamalarının en büyük nedenleri bu koşulları sağlayamamaları. Bu koşulları bazıları hiç sağlamak istemiyor, bazıları sağlamak istiyor ama sizlerin de önerdiği gibi, bilmiyor hangi koşulu sağlayacağını. Yeni kurmuş kooperatife bu kadar destek programlarını bilemiyor. Bu konuda Kalkınma Bakanlığından kalkınma ajanslarının kadın kooperatiflerimize bir iki gün olabilir, özel onun için çağrıya çıkmalarına gerek yok, bize danışmanlık yapmaları gerekiyor. Yani en güzel yapabilecek durumda olanlar onlar. Eğer Kalkınma Bakanlığımız diğer destek programlarını sunan kurumları peyderpey toplayabilirse, il müdürlüğü personelimize bu konuda eğitim verdirip her ilde bir personeli kooperatif kuruluşuyla yetkili olan personele bu şekilde destek programlarının da olduğunu ve bunlar ilgili bir danışmanlık yapabilirler.

BAŞKAN – Yani sizin il müdürlüğünde kooperatifle ilgili personele kalkınma ajanslarının bilgi vermesi gibi, öyle mi?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yok. Aslında kooperatiflerin direkt kalkınma ajanslarına gitmelerini ilk etapta düşünüyorum. Çünkü biz yapabiliriz desem şimdi...

BAŞKAN – Yani kooperatiflerle kalkınma ajanslarını da bir araya getirmek gerektiğini söylüyorsunuz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Hem öyle hem kalkınma ajansı kendi desteğini bilir. Mesela kalkınma ajansı bölgesinde destek alan kuruluşları bilir örneğin. KOSGEB desteği almıştır şu kuruluşlar, şöyle alıyor, işte KOSGEB de bu konuda destek bizim yok ama böyle bir önceliğimiz, oradan alabilirsiniz diye onun koşullarını biraz yönlendirebileceğini düşünüyorum ben.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Burada bir katkı sağlamak istiyorum.

BAŞKAN – Tabii, buyurun.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Ajanslarımız, sadece bölgede değil ülkemizde ne kadar destek yani kamu kurumları veya uluslararası kuruluşlar ne kadar destek sağlıyorsa bunların hepsinin detaylı bilgisini içeren dokümanlar hazırlıyorlar. Özellikle yatırım destek ofisleri... Bunlar kendi bölgeleri için tabii ki hazırlayıp gerek İnternet sitelerinden yayınlıyorlar gerekse de kitapçık hâlinde dağıtıyorlar. Oraya baktığınız zaman KOSGEB’den, ajansın kendi desteklerinden, Tarım Bakanlığında, Gümrük Bakanlığında hangi destekler veriliyorsa, hangi koşullarla destekleniyorsa, bunlarla ilgili detaylı bilgiler o dokümanlarda yer alıyor.

Onun dışında, yatırım destek ofisleri –slaytta da görüldüğü üzere- oradaki uzmanlarımız, kendilerine başvurulduğu zaman hangi destek kendilerine daha uygunsa kişilerin gerek oraya yönlendirilmesi gerekse onunla ilgili bilgiler veriyorlar. Ama bu husus benim anladığım kadarıyla biraz daha farklı. Burada destekten ziyade bir kooperatif nasıl kurulur, nasıl işletilir, onunla ilgili...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yok, yok. Kooperatif nasıl kurulur biz veririz. İl müdürlüklerimiz verir. Biz kendi görevimizi verebiliriz.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Öbür türlü desteklerle ilgili ajanslarımız, yatırım destek ofisleri...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – KOSGEB programı çerçevesinde kooperatif nasıl işliyor, pratik olarak mesela işte ticaret odasına başvururken nasıl bir dilekçe yazarsın, onun örneğine kadar var. O kadar pratik eğitim vermeye çalışıyoruz.

BAŞKAN – Devam edelim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – O çerçevede bizim kalkınma ajanslarından beklediğimiz sadece destekler konusunda, ilde kurulduğunda nasıl bir destek alabilirim diye bir danışmanlık hizmeti yoksa kooperatif kuruluşunu biz veririz zaten.

BAŞKAN – Zaten siz diyorsunuz ki: “Yatırım destek ofislerinde uzmanlar bunu yapıyorlar.”

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Tabii, tabii...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Biz o zaman böyle bir şeyi, yazışmamızı yapıp onu İnternet sitemizden yayınlatalım, hatta gittiğimiz yerlerde de kalkınma ajanslarına bu konuda başvuralım diyelim.

Bir de, Kalkınma Bakanlığından bir isteğim var. Topluca kalkınma ajanslarının eğitim gördüğü bir ortamda biz bu kooperatifçiliği anlatabiliriz onlara.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI UZMANI MELİKE DAVASLI – Çünkü kooperatifçiliğin ne olduğunu bilmiyorlar.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bazıları bilmiyor.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI UZMANI MELİKE DAVASLI – Yatırım destek ofisinde çalışan arkadaşlar kooperatifin kâr elde eden bir kuruluş mu, sivil toplum kuruluşu mu, ne aşamada değerlendirebileceğini bilmiyor. Projenin hangi kısmını hangi programa koyacakları konusunda bir tereddüt yaşıyorlar. Yani bunları valiler de, yönetim kurulları da çok bilmiyor.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Kaymakamlar da bilmiyorlar.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI UZMANI MELİKE DAVASLI – Bu yüzden kooperatifçiliğin ne olduğu konusunda aslında büyük bir problemimiz var. Evet, kooperatifçilik bir ticari şirket, kâr elde etmek amacıyla kurulur, sürdürülebilirlik sağlanmalıdır. Bunun anlaşılması üzerine belki bundan sonra programlarda kooperatifler daha fazla yer alabilir. Böyle bir sıkıntı var. Bizzat arkadaşlarımdan duyduğum üzere bunları söylüyorum.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Ajanslarımız kendi bölgelerine personel alırken –tabii, bireysel faaliyetler bunlar- kendi personellerinin eğitiminden de kendileri sorumlular. Bakanlığımızın düzenlediği eğitimler var ama spesifik konularla ilgili eğitimler düzenliyoruz. Bununla ilgili 2 defa, bizim “KAK” dediğimiz, bütün 26 kalkınma ajansı personeli topladığımız konferanslarımız oluyor. Orada sunum yapabilirsiniz. Orada bütün ajanslara hitap etme imkânı bulabilirsiniz. Onun dışında böyle bir eğitim talebi varsa, Bakanlığınızda da bu tür davetler olduğu zaman... Ajans personellerimiz bakanlıklarla yakın çalışıyorlar. Bu tür davetlere icabet de ediyorlar. Temsilci de gönderirler.

Ajanslarımız örneğin şu an Ekonomi Bakanlığıyla çok yakın çalışıyorlar özellikle teşvik belgelerinde. Yani merkezî kurumlardan ajanslara yönelik herhangi bir talep veya öneri geldiği zaman çok kurumsal taassupla hareket eden birimler değil, çok açıklar.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yok, kurumsal taassupla hareket ettiklerinden değil de biz size topluca onları bulmak istedik yoksa bireysel olarak ajanslarla çalışıyoruz biz.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Yani bu tür talepleri değerlendirirler.

Benim önerebileceğim en güzel ortam, bizim bütün ajansları topladığımız bu konferanslarda, toplandığı ilk seferde bu gündeme getirilir, orada bütün ajanslara hitap etmek şansınız olur.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tamam, teşekkür ederim.

Şimdi, biz, Ankara Kalkınma Ajansıyla şu anda bir iş birliği içerisinde bir projenin iş birliği kuruluşu olarak yer alıyoruz. Konu da zaten bu. Yani Ankara'nın iki tane ilçesini seçti Ankara Kalkınma Ajansı, kooperatifçiliğin yoğun olduğu ilçeleri. Bunları Erasmus Programı kapsamında hem yurt dışındaki örneklerini göstererek hem de yurt içinde bunların kapasitelerini nasıl artırabiliriz diye kurulu kooperatiflerin kapasitelerini artırmak için bir projemiz var. Yine, Polatlı'da aynı benzer bir projeyi çalışıyoruz.

Ankara Nallıhan ve Beypazarı'nda kalkınma ajansıyla bu Erasmus kapsamında bu projeyi çalışıyoruz.

Örneğin Kütahya'daki kalkınma ajansı demişti bize kooperatifçiliği anlatın... Yani bireysel olarak geliyorlar aslında. Biz topluca bir yerden bunu anlatabilirsek -doğu-güneydoğu fark etmez- tüm ajanslarımıza böyle de ilk etapta bir tanışmış oluruz, ne olduğunu, neyi nereden isteyeceğini bilir.

BAŞKAN – Komisyonumuzun da artı bir değeri olur bu konuda.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI UZMANI MELİKE DAVASLI – Buraya başladığımızda biz de kooperatifçiliğin ne olduğunu bilmiyorduk. Hâlâ yeni yeni öğreniyoruz. Bu konuda bir sıkıntı var.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Bununla ilgili bir uygulama örneği var: Kalkınma Bankası. Bizim ajanslarımızda fizibilite de incelendiği için. Fizibiliteyle ilgili bir eğitim ihtiyacı hasıl oldu. Kalkınma Bankası bu konuda bütün ajanslara eğitimler verdiler. Gerek Ankara'ya çağırarak gerek kendileri istedikleri bölgelere giderek bu şekilde eğitim aldılar. Kooperatifçilikle ilgili de eğer böyle sizden talep varsa yapılabilir.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tamam, teşekkür ederiz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Böylece komisyonumuzun bir misyonu da kurumlar arası iletişimi sağlamak oldu.

BAŞKAN – Böyle bir ihtiyaç var demek ki. Farkındalık yaratılmış oldu.

Buyurun.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Belediyeler nasıl destekliyor demiştik. Aklımıza gelebilecek her şey. Mesela park, yeşil alanlarda, atıl alanlardaki binaları tahsis edebiliyor, uygun fiyatla kiraya verebiliyorlar. Belediyelerce işletilen bazı pazar yerleri var, küçük stantlar var. Oraları verebiliyorlar. Ondan sonra satın almış oldukları hizmetleri buradan alabiliyorlar. Örneğin İstanbul'daki belediyelerin birçoğu “kadın ve çocuk merkezi” diye... Aslında tam da kreş nevinden değil ama. İstanbul ortamında part-time çalışan kadınların çocuklarını koyabilecekleri ortamlar yaratmışlar ve bunu kooperatifler işletiyor.

Mikro krediler olabiliyor bölgelerine verilen. Bunlardan haberdar oluyor belediyeler ve kadın kooperatiflerine yönlendirebiliyorlar.

Kooperatif ortaklarına yönelik bölgesel kurslar düzenliyorlar ve gündüz bakımevleri ve rehabilitasyon merkezlerinin yine bu kooperatiflere verilmesini sağlayabiliyorlar. Genelde İstanbul'da önemli bir kısmı ya özürlü bakımı ya çocuk bakımı ya da yaşlı bakımıyla ilgili hizmetleri kooperatiflere verme eğiliminde.

Ben teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

Sizin, ayrıca, çözüm önerileri noktasında düşünceleriniz nelerdir bu konudaki -sizin alanınız olduğu için- kooperatifçiliğin geliştirilmesi için, artırılması için kadınların bu konuda bir araya gelebilmesi için? Tespit ettiğiniz eksiklikler ve öneriler...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yalnızca destek amaçlı olarak kurulmamaları gerekiyor. Yani bir destek alma amacıyla değil de öncelikli olarak pazarlayabilecekleri bir üretim, mal ve hizmet olması gerekiyor. Yani kreş işleteceğim diyen bir kooperatifin kreş öğretmenlerinin yani kreş işletebilecek öğretmenlerinin orada olması önemli. Dışardan hizmet almak, sürekli hocaları dışarıdan tutmak aslında bir işletmecilik ama bu kooperatif için çok lüks. Yani esas itibarıyla kooperatif ortakların hizmetlerini pazarladığı için bu konuda hizmet verebilecek potansiyelde kadın girişimcilerimizin olması gerekiyor.

Biraz önce sizlere güzel örneklerini anlattım. Bunun gibi daha birçoğu var. Belki on-on beş kooperatife değindik. Bunların birçoğu zaten daha önceden -özellikle mal üretenler, imalatla uğraşanlar- bu imalatı nasıl yapacaklarına ilişkin eğitim almışlar, teknik bir eğitim. Bunu belediyeler de organize etmiş, zaman zaman kalkınma ajanslarının destekleriyle bu şekilde yapmışlar, Avrupa Birliği destekleriyle yapanlar var. Dolayısıyla destek almış ve malı nasıl üreteceğini bilen bir kitle var ve onu ürettiğinde birlikte satmak isteyen bir kitle olduğu zaman bu kooperatif işliyor ve ona da destek olduğunuz zaman daha da güzel bir noktaya gelebiliyor.

Kooperatiflerdeki kadınların eğitimlerinin artması da tabii bizim başarımızı artırıyor. Biz şehirlerde çalışıyoruz. Tarım Bakanlığının öyle bir dezavantajı var. Tarımsal kalkınma kooperatiflerinin batı illerindeki birkaç güzel örneği haricinde çok güzel örnekleri yok maalesef. Arkadaşımız da söyledi. Taylan Bey arkadaşımız. Destek verildikten sonra izleme oranı yapılamıyor diye. Destek verildikten sonra izleniyor aslında. İl müdürlükleri, ilçe müdürlükleri izliyor. Onların çok fazla teşkilatı var. Ama bu kooperatif kurmak kolay da işletmek birazcık eğitim gerektiriyor. Eğitim oranı yükseldikçe artıyor. Biz bunu en iyi şu anda çok güzel, cirosu çok yüksek oranda olan ve Türkiye’de dağıtılan ilacın yüzde 32’sini dağıtan ecza kooperatifleri birliklerinde görüyoruz. Yani cirosunu bile söylemiyorlar artık, bizden saklıyorlar cirolarını. Şu an Türkiye’de tüketilen eczanelerde satılan ilacın yüzde 32’siyle yüzde 36’sı arasında ilaç dağıtımını tek başına gerçekleştiriyor. Çok başarılı bir kooperatif örneği. Birbirleriyle hesaplaşıyorlar, bağımsız denetçi tutmuşlar –hâlbuki zorunlu değil- genel kurulları profesyonel, isteklerini kolay sunabiliyorlar. Bu da eğitimli bir kitlenin olduğunu gösteriyor.

Biz de nitekim bu konuda daha önceden Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri Yasası’nı güncelledik. İllaki üniversite mezunu kotası getirdik yöneticilere. Doğrudur, çiftçi olması gerekir aslında, üretici olması gerekir ama yönetim kurulu üyeleri üniversite mezunu olanların çok güzel işlediğini gördük. Bunun en güzel örneklerini de yine Trakya Birlikte görebiliyoruz. Şimdi Mecliste Rafet Bey. Trakya Birlik yıllardır, yirmi yıldır üniversite mezunu bir başkanla yönetiliyor. Yani o işi biliyor. Hitap etmeyi biliyor, konuşmayı biliyor. Çünkü onun da sektöründe yüzde 30’luk, yüzde 40’lık bir payı var. İthalatla uğraşıyor, dış yatırımcı var. Her biriyle baş edebilmesi için, büyümesi için bu gerekiyor. Eğitimin olması gerekiyor. Birkaç tane eğitimli olsa, vizyonlu olsa, onlara rol model gösterecek olsa, bunlar başarılı oluyorlar. Nitekim Nallıhan’da, Düzce’de, Biga’da gördüğünüz kooperatiflerin hepsi bu şekilde kurulmuş durumda.

Ankara Sincan’da bir kooperatif kurduk sayın vekilim. Hep güzellerini anlattım ama ben denetim dairesiyim, eski müfettişim, onu anlatmak istiyorum. Sincan, tabii, Ankara’nın gelir durumu daha düşük olan ilçelerden birisi ve kaymakamımız, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu’ndan bu Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu kriterlerini tutturana kadınları buldu, bir kooperatif kurduk, kaymakamlık yer tahsis etti, 110 bin liraya yakın kredi çekti ama kadınlarda iletişim kültürü

olmadığı için sekiz ay sonra saç baş girdiler, kavga ettiler. Yani ufak şeyleri, işte, iki kaşar peyniri götürdü, üç şey götürdü... Lokantaları vardı, denetlendi, şu an tasfiye hâlinde. Hani, bu da kötü bir örneğimiz.

Bunu da şöyle değerlendiriyorum: İletişimleri yok kadınların, birbirlerini tanımıyorlar. İşte, 3 tanesi bir araya gelmiş “Biz Polatlılıyız.” diyor, ötekiler gelmiş “Çorumluyuz.” diyor yani o şey olmuyor ama küçük yerlerde, örneğin Nallıhan’da herkes Nallıhanlı, kimse orada yadırgamıyor ne yapıyor diye. Mesela, Menemen de çok fazla göç alan bir yer değil, orada mesela herkes oraya güvenebiliyor, daha böyle ürünlerini satabiliyor. Bu şekilde olduğunu düşünüyoruz.

İstanbul’daki kooperatiflerimiz metropoldü, ilk geldiler... Kadın Emeği Değerlendirme Vakfı var İstanbul’da. O vakıf vasıtasıyla daha ziyade kuruluşları yapılmış durumda ama onlar da mal üretmiyorlar da, işte, bu kreşlerde kreş ve çocuk bakım hizmetlerini daha ziyade yapabiliyorlar çünkü ona ihtiyaçları var. Orada çalışabiliyor; çocuğunu üç gün oraya bırakan anne, iki gün o kreşte çalışabiliyor.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aydın için sizden destek bekleyeceğiz bu durumda.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Güzel olur.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Kent konseylerini ben çok önemsiyorum çünkü kent konseyleri siyasi yapılanmanın üstünde bir yapılanmadır eğer amacına uygun kurulur ve çalışırsa.

Nazilli Kent Konseyi Kadın Meclisinin bir çalışması var Sümer Kadın Kooperatifiyle ilgili, o konuda biz destek isteyeceğiz. Nazilli Sümerbank basmalarını bilirsiniz herhâlde.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bu, tasfiye edildi, fabrika dağıldı. Ama hâlâ eski ürünleri mevcut, bu arada desteği de mevcut, kültürel desteği de mevcut. 150 bin nüfusu vardır Nazilli’nin. Yapılan çalışmada proje hazırlıyorlar, şu anda proje aşamasında. Tabii ki dediğim gibi, Kent Konseyi Kadın Meclisinin siyaset üstü bir kurum olması, artı, kültürel bir değere sahip çıkması ve yine, kadın girişimcilerin de çok fazla olması –Nazilli’de, Aydın’da- güçlendirecektir diye düşünüyorum. Bu konuda sizden destek bekleyeceğiz.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Fabrikayı mı işletecekler?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Fabrika tasfiye edildi, fabrikada şu anda üniversite kalıyor. Ancak, fabrikanın belli bir köşesinde Sümerbankın müzesi mevcut, müze hâline getirilmesi gereken bir yeri mevcut.

Gıdı Gıdı Treni vardır, duydunuz mu hiç?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Gidince görürüz Vekilim.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – İzmir’e...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Hayır, Nazilli’nin içinden fabrikaya kadar işçi taşıyan bir tren vagonu var.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, evet.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Mesela, Belediye Başkanımız onu hizmete soktu, tekrar çalışıyor.

Yine, eski çalışanları çok sadık, belli şeyleri kuruyor. Sümerbank Basma Fabrikası sadece bir Basma Fabrikası değildi, hastanesi vardı, okulu vardı, kreşi vardı, Nazilli'ye de elektrik veren bir santrali vardı, futbol takımı vardı, yine tiyatro grubu vardı, orkestrası vardı.

BAŞKAN – Burada kadınlar ne yapmayı düşünüyor?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Yani, bu Nazilli Sümerbankın tarihi ve kültürel misyonunu gelecek kuşaklara tanıtarak aktarmak, bu arada küçük bir atölye kurup basma üretmek ama bunun yanı sıra, orada derlenip toplanabilecek çok fazla ürün var; turunc reçelleri var, yine iğne oyları var. Evet, buna özellikle desteğinizi rica edeceğiz. Şu anda onlar hazırlıyorlar projelerini, sizden destek alalım.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tamam, gideriz.

BAŞKAN – Buyurun, siz bir şey mi söyleyecektiniz.

KALKINMA BAKANLIĞI TARIM DAİRESİ BAŞKANI TAYLAN KIYMAZ – Evet, aslında yine ajansların yürüttüğü bir konu var da çok yaygınlık arz etmedi, arkadaşlarımız daha iyi hatırlar.

“Credit Industry” diye, daha çok İngiltere'nin önderlik ettiği, böyle, sizin dediğiniz gibi, işte biraz yaratıcılığını kullanarak yeni ürünler üretiyor, bunu pazarlama noktasında bir dalga var diyeyim. Bu, kamu desteği de alan bir sektör hâline geldi. İşte, ne bileyim, mesela İngiltere'de operaya kostüm üreten, şehrin periferisinde kalmış, biraz daha fakir bölgelerinde, oraya ürün sevkiyatı oluyor, para kazanıyorlar bundan ve sürdürülebilir bir ilişki yani yıllarca sürebiliyor açıkçası.

Bu tip şeyler mesela belli yörelerde, mesela batı bölgeleri bunun için çok uygun. Biraz İç Anadolu ve doğu biraz daha zaman istiyor belki ama. Zaten bu batı bölgelerindeki ajanslar bunun üstüne düşüyorlar. İşte, Bursa'dır, Denizli, Muğla, Aydın bölgesi. Bunu geliştirmeye ihtiyacı var gibi. Belki bunun için özel program da olabilir. Arkadaşlarımız, belki daha haberdardır konulardan. Bir program başlatmadık değil mi? GEKA filan, bu konuda çalışma yaptı mı biliyor musunuz?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Şimdi, girişimcilikle ilgili yeni bir destek mekanizması tanımlandı Bu tür, hani, yeni ürün, yeni fikir getirenlere yönelik ama şu an pilot uygulamalar yapılıyor yani çok yeni. Genel olarak 26 ajansa yayılmadı. Burada Bakanlığımızın bir şeyi var, hani, bunu bir anda bütün ajanslarda yapmaktan ziyade, önce pilot olarak birkaç ajansta yürütülüp ondan sonra yayılması noktasında ama ileride olabilir. Tabii, sunumda da belirttiğimiz gibi, yeni destek mekanizmalarını biz talep ve ihtiyaçlara göre hazırlıyoruz ama bizim destek verebilmemiz için, mevzuata ajansın destekleri çok detaylı şekilde yer alıyor. Yani o mevzuat kurallarına uygun olarak destek vermesi gerekiyor.

Bu açıdan bizim yeni bir desteğe çıkmamız için mevzuat değişikliği yapmamız gerekiyor bazen yani mevzuata yeni hükümler eklememiz gerekiyor çünkü ajanslar çok değişik alanlarda destek veriyor, gerçek kişilere destek veriyor, özel, tüzel kişilere destek veriyor.

O yüzden, bizim, hani yeni destek mekanizmasına tanımlıysa çıkabiliyoruz, tanımlı değilse mevzuat değişikliği yaparak çıkmamız gerekiyor.

BAŞKAN – Anladığım kadarıyla belirli dönemlerde kalkınma ajansları, bulundukları bölgelerde tespit yapıp, “Şu şu alanlarda biz destek verebiliriz.” diye öncesinden bir tespit yapıyorlar...

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Tabii, bölge planı hazırlıyorlar Sayın Başkan.

BAŞKAN - ... ve ona öyle planlama yapıyorlar. Dolayısıyla, belki bu talepler daha sonraki yapılacak planlamalarda dikkate alınabilir.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Tabii.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Peki, pilot uygulamalarınız hangi illerde?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Şu an onları bilmiyorum. Yani onunla ilgilenen...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aydın da bu iller içerisine alındıysa sizden destek alma şansları olabilir mi?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Tabii. Yani girişimcilik desteklerine, bizim Bölgesel Rekabet Edebilirlik Dairemiz çalışıyor. Hangi ajanslar olduğunu bilmiyorum ben ama öğrenebilirim. Aydın içerisinde var mı, onu da istiyorsanız şu an öğreneyim, istiyorsanız yani daha sonra da size yardımcı olalım.

BAŞKAN – Cemil Bey’e de bildirebilirsiniz, biz üyelerimize bildiririz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben kartımı da bırakırım.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Tabii. O, başka bir dairemizin sorumluluk alanında, şu an ben şey yapmak istemem, hani bilgi vermek istemem.

YASAMA UZMANI CEMİL DİNMEZPINAR – Başkanım, birkaç hafta önce Bülent Hoca geldiğinde şöyle bir öneride bulunmuştu: Kadın kooperatifleri yerine, genel olarak kooperatifçilikte kadınların söz sahibi olmasını yani kadın kotası olmasını önermişti. Yani kadınlar aslında zaten var, hissedar olarak, üretici olarak emekleriyle ama söz sahibi olamıyorlar.

Siz yeni bir mevzuat taslağından bahsettiniz. Böyle bir tartışma var mı, bir, bunu sorayım.

Bir de mevcut, kadın kooperatifi olmayan normal kooperatiflerdeki kadın hissedar sayısı nedir? Yani diğer kooperatifler de sonuçta erkek kooperatifi değil aslında.

BAŞKAN – O konuda bir bilgi var mı yani? Daha sonra da sunulabilir.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Şimdi, öncelikle şöyle bahsetmek istiyorum: Biz, tabii ki kooperatifçilik konusunda bir politika üretiyoruz kamu olarak, Tarım Bakanlığı da üretiyor ancak tabandan gelmediği müddetçe o politika işlemez. Yani bu kadın kooperatifi ortaklarının yüzde 100’ü kadın olması hikâyesi tabandan gelen bir hareket ama köylerde bunu yapmanız zor. Hani, Bülent Bey, genelde tarımsal alandaki kooperatiflere yönelik çalıştığı için, kırsal alandaki kooperatiflere yönelik, hani, orada erkeklerin de olmasını istiyorlar biraz erkekler ama kadınların kurduğu, çok başarılı dediğimiz, bu Amasya’yla bunu yıktığımızı düşünüyorum ben. Yani bunlar da köylü kadınlar. Hatta, Kooperatifler Günü’nde aralık ayında ben onları getirdim Bakanın yanına. Bakanımızın da demeçleri var, fotoğrafları var Bakanlığımızın sitesinde. Altlarında siyah şalvar, üzerlerinde pembe bluz ve siyah bir başörtüsüyle geldiler “Bunlar bizim yerel kıyafetimiz.” diye. Yani kadınlar, kendilerini bir şekilde güzel ifade ettiler Bakanın yanında.

BAŞKAN – Evet, kırsal alanda da kadınların bir araya gelip böyle bir kooperatif kurmalarının örneği...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Kooperatif kurma örneğini ispatlamış olduk.

BAŞKAN – Nere demiştiniz?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Amasya’dakiler. Kadınlar geldi. Hani, Nallıhan’dakiler daha bizim gibiler yani hani, burada şeylerini ifade edebiliyorlar, hatta çok fazla gitmişler yurt dışına filan, örneklerini de görmüşler, ifade yetenekleri çok güçlü.

Yani tabandan gelmezse eğer, hani, bu “Kadın kotanız şu kadar olacaktır illa.” demeniz için, sizin para vermeniz lazım. Tarım Bakanlığı da para veriyor yani daha doğrusu, kredilerini ona göre yönlendiriyor, “Yüzde 50’ye kadın kotası, şuraya çıkaracağım.” diyor, böyle bir desteği var. Bülent Bey de ondan bahsediyor.

YASAMA UZMANI CEMİL DİNMEZPINAR – Böyle bir destek yok.

BAŞKAN – Var, demişti, kalkınma ajanslarında yani bazı şirketlerde kadın yönetici olursa, belirli bir sayıda kadın olursa puanları artırıyorlar.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Puanı artırıyorlar, destek miktarlarını artırıyorlar.

BAŞKAN - Dolayısıyla, o firmaları ya da o kooperatifleri ya da o işletmeleri daha çok kadın bulundurma yönünde teşvik etmiş oluyor.

YASAMA UZMANI CEMİL DİNMEZPINAR – Benim atladığım TKDK’nın öyle bir şeyi var da, Tarım Bakanlığının yok diye biliyorum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tarım Bakanlığının var.

YASAMA UZMANI CEMİL DİNMEZPINAR – Var mı? TKDK’nın mı?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün hibe kredileri bu şekilde veriliyor. Yani kredi verirken, belli destekleri verirken kadın kotasına bakarak puanı artırabiliyorlar. Kadın kotası onlar için o şekilde önemli ama bizde bu kooperatif türünün kuruluşu, halktan geldi, “Biz kadınlar olacağız, ortaklarımızın yüzde 100’ü kadın olacak.” dediler. Bir, iki derken bu sayı arttı. On altı yıllık bir tecrübemiz var bu konuda ve bu tecrübemiz sonucunda ben şunu diyebilirim ki rahatlıkla, kadınlar bir araya geldiğinde erkekler olmayınca daha güzel ticaret yapıyorlar, eşler de izin veriyor ona. Yani bunu hiç yadırgamayın. Bu, hani böyle “Ataerkil bir yapıdır, işte bu geri kalmış ülke modelidir.” diye bakmamak gerekiyor. Yani hakikaten, İtalya’da da gördüm ben, erkek üye yok, 8 sosyal kooperatifi işletiyor. Yaşlı bir bayan var, geldi, bize böyle gayretli gayretli anlattı: “Şunumuz var, şöyle yapıyoruz, işte gençleri yetiştiriyoruz...” “Hani erkek?” dedik. “Yok ki bizde erkek üye.” dedi. Yani İtalya’da bile böyle, bizde de olması yadırganmamalı.

BAŞKAN – İstihdam alanı açılması açısından, şu açıdan önemli geldi bana kooperatifler: Sizin de dediğiniz gibi, mesela muhasebeden mezun olmuş, işletmeden mezun olmuş kadın ama evde, işte doğum yapmış, bir yerde çalışsa oradan alacağı ücret belki çocuğuna bakıcı tutma ücretine denk gelecek, çalışmıyor ama bir birikimi var. Yani bunu, aslında, bir araya gelinen kooperatiflerde değerlendirebilir.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Evet, değerlendirenler başarılı oldular şu an.

BAŞKAN – Belki bu konuda da böyle bir şey yapılabilme ihtimali de çok bilinen bir şey değil. Yani “Biz bir araya gelelim, bir kooperatif kuralım, bu konuda bir hizmet ihtiyacı var, bunu giderelim.” diye, bunun üzerinde çok düşünülen bir alan da değil gibi geliyor bana. Belki bu konu da bizim alanımıza çok girmedir, artık kentli kadınlara giriyor.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Bilinçlendirmesek yapamıyorlar Sayın Vekilim, bilinçlenmek istiyorlar.

BAŞKAN - Ama biz KEFEK’in alt komisyonuyuz. Kadınlar açısından da çalışma alanını genişletebiliriz. Bu açıdan da faydalı olur diye düşünüyorum.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Kız kardeşim iktisat okuyor, dedim ki: “Sınav yapayım, Ticaret Kanunu’nu okudun mu?” “Okudum.” dedi. “Bana say bakalım ticaret şirketlerini.” dedim, kooperatifi atladı. “Kooperatifi nasıl atlarsın ya.” dedim.

BAŞKAN – Ben de hukuk mezunuyum. Yani bizim davalarımızda da kooperatifle ilgili dava çok az gelmiştir. Hep şirketler vardır. Yani kooperatif hukukunu sorsanız pek bilemem yani. Çok şey bir alan.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – İşte, o yüzden, bizim Melike arkadaşımızın da söylediği gibi, iyi bir kooperatifi anlatmamız gerekiyor. Kalkınma ajanslarımızda çok güzel yani kalifiye personeller çalıştırıyoruz ama nereden mezun olursa olsun, ben dâhil, ilk geldiğimde kooperatiflerle ilgili kanunu okuduğumda “Anonim şirketin aynısı.” demiştim. Farklılıklarını bile, ilk etapta, sadece oy kullanma olarak görmüştüm. Yani bunun ne olduğunu anlatmamız gerekiyor bizim. Bizim bildiğimizi herkes bilirse, belki daha çok cesaretlenir diyoruz. Her eğitime katılıyoruz Sayın Vekilim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI UZMANI MELİKE DAVASLI – İzninizle, ben bir soruya da cevap vermek istiyordum.

Biz, kooperatiflerde kadınların sayısı ile ilgili, hâlihazırda bir proje yürütüyorduk, Kooperatif İstatistiklerinin Geliştirilmesi Projesi. ILO var, işte Kalkınma Bakanlığına bağlı, TÜİK’le birlikte 5’inci toplantımızı gerçekleştirdik.

Burada kooperatiflerin kadınlara sağladığı istihdam konusunda da belli çalışmalarımız yürütülüyor. Kooperatif Bilgi Sistemimiz var, orada da hani ne kadar kadın çalışıyor, kadınların eğitim seviyesi, işte, yönetimdeki payı üzerinde çalışmalarımız yürütülüyor. Resmî İstatistik Programı’yla da 2017-2021 yılında da bunlar yayınlanacak.

BAŞKAN – Başka sunum yapacak arkadaşımız var mı?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Ben bir ekleme yapayım.

BAŞKAN – Siz ekleme yapmadan önce hemen şunu söyleyeyim: Burada anlatmadığımız ya da daha sonra “Şunu da sunsak, iyi olur.” dediğiniz konular varsa, dokümanlar varsa, uzman arkadaşımızın mail adresini verelim ona da iletirseniz memnun oluruz çünkü daha kapsamlı bir zaman, anlatılacaklar sınırlı olabilir. Bize yazılı olarak da dokümanları iletebilirsiniz çünkü biz, daha sonra bunları değerlendirip bir rapor hâline getireceğiz. Bu konuda da sizden yardım, destek bekliyoruz.

Buyurun.

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Sayın Vekilimizin sorduğu soruyla ilgili olarak, ilgili dairedeki arkadaşımızla görüştüm. Çalışmayı gerçekleştirip Sayın Bakanımıza iletmışler ama şu an açıklanan bir durum yok, Sayın Bakanımızın takdirindedir.

BAŞKAN – Pilot iller mi?

KALKINMA BAKANLIĞI UZMANI KAZIM KOŞAL – Evet, pilot iller. Sayın Bakanımızın takdirinde şu an. Onlar çalışmayı tamamlayıp ilettiklerini iletiler. Sayın Bakanın uygun görülecek illerde yani “bölgelerde” diyeyim çünkü ajanslar bölge bazlı faaliyet gösterdikleri için yürütülecek gelecek dönemde. Böyle bir açıklama da yapmış olayım.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – İnşallah Aydın olur, inşallah bizim de bilgimiz olur.

BAŞKAN – Aydın ve Bursa’da böyle örnek gösterebileceğiniz kooperatifler var mı? Şimdi, siz buradayken sorayım dedim.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Yani Aydın’da da kurulmuş kooperatiflerimiz var, Bursa’da da 2 tane kooperatifimiz var, yakından de var yani Biga’yı, Bursa’yı...

BAŞKAN - Daha önce Bülent Bey mi söylemişti Bursa İnegöl’de...

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – İnegöl’de bir kalkınma kooperatifimiz var.

BAŞKAN - 2015 Oylat Boğaz Termal Kalkınma Kooperatifi. Bakın, buldum ben onları.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – İnegöl Oylat Kaplıcaları...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aydın?

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Aydın’da da var.

BAŞKAN – Bize daha sonra kooperatiflerle ilgili listeleri atabilirsiniz, yine Cemil Bey’e. Onu mail olarak atarsanız daha iyi olur.

GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI DENETİM HİZMETLERİ DAİRESİ BAŞKANI NAİDE İNAN – Mail olarak atarım.

BAŞKAN – Arkadaşlar, başka sunum yapacak olan var mı? Yok.

Teşekkür ediyoruz.

Toplantımız sona erdi.

Sizlere de teşekkür ediyoruz.

Kapanma Saati: 12.01

